

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Cek. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.
Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tuje-
ga izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,

Vsa sredstva komunistične propagande neuspešna

Komunisti, ki se kot purmani napihujejo v soncu ruske ofenzive, si domišljajo, da je prišel trenutek za njihovo propagando. Ne bi omenjali purmanov, če ne bi imeli v mislih njihove močgane, ki gotovo ne tehtajo več ko možgani najneumnejše živali.

Pri tem jih vodi njihova običajna miselnost, ko si domišljajo, da bo prebivalstvo, kateremu naslavljajo svoje letake, pripravljeno prebrati jih in odobravati. Sedanja bitka v Rusiji je epizoda, veličanska epizoda vojne, ki se bliža svojemu zaključku, pa ni zaključek vojne. Moskva si gotovo ne domišlja, da bi mogla zlomiti fronto osi in to je objavila tudi v svojih radijskih oddajah in celo priznava, da se v nemškem zaledju vale ogromni armadni zbori za bitko, ki jo bo nemško vrhovno poveljstvo sprožilo tedaj, kadar bo to smatralo za primerno.

Boljševiki, ki se bojujejo na bojiščih, menijo, da ne bodo zlomili osi, toda domači komunisti, voditelji partizanskega gibanja, ki ne gredo ven iz svojih kantin, v katerih se skrivajo opremljeni z vsem mogočim blagom, ti, ki ne vedo, kaj je prava vojna, pa to ne samo verujejo, ampak vpijejo na vsa usta, da so ure italijansko-nemškega fašizma štete.

Ze 22 mesecev vpijejo komunisti na vse strani in pišejo po vseh stenah, da so ure italijansko-nemškega fašizma štete in vabijo Slovence, da naj zgrabijo za orožje, da bi odpodili Italijane.

To traja že 22 mesecev, to je od dneva, ko so Italijani zasedli Ljubljano.

Od tedaj ni bilo dneva, tudi še tedaj, ko se partizanstvo še ni razvilo, da ne bi s katere strani prišel glas, ki je pravil, da je fašizem tik pred zlomom.

Komunisti so se vedno napihovali in s tem napihovanjem sedaj trobentajo, da se ruske vojske že bližajo. Ti »popolni politiki«, večji intrig in izsiljevanja, se ob tem najbrž usodnem ruskem naporu kot brezdomovinci širokoustijo in si upajo trditi, da s svojimi napori uporniki podpirajo boj boljševikov.

V skladu z njihovimi neumnimi trditvami bi naj njihovo orožje doprinajalo delež ruskega uspehu in tako bi tovariš Stalin moral biti hvaležen njim in jih nagraditi.

Treba pa je misliti, da bi Stalin naložil tem razgrajenim nekaj na njihove hlače s svojim skornjem, če bi vedel kaj ti ljudje govore in pišejo.

In ti komunisti, ki se ponašajo s svojim deležem v proračunu zavaznikov, ti komunisti, ki so prepoznali s toliko krvi svojo zemljo, ti roparji, ki se niso ustavili pred najhujšimi zločini, si upajo celo govoriti, da se vojskujejo »za srečnejšo bodočnost...«

Da bi pokazali, kakšno srečnejšo bodočnost komunisti obljubljajo, hočejo navesti glavni in bistveni del pisma dveh bratov, ki sta ga pisala svojim roditeljem v Cikavi v Ljubljanski pokrajini, in sicer iz hrvaškega Prijedora. Evo vsebine pisma:

»Dragi oče, mati in vsi drugi!

Sedaj vam pripovedujem o strašnih dneh, ki smo jih zaradi komunistov in partizanov preživeli v tej nesrečni Bosni. Partizani so po enodnevnem boju zavzeli Prijedor dne 16. maja. Njihov cilj je bil pobiti vse katoličane in muslimane in sicer od 4. leta starosti naprej in obeh spolov. Mnogi so morali umreti, in sicer okrog 15.000 in pobili bi vse, če jih ne bi rešili Nemci. Njihov boljševiški paradiz je trajal 26 dni. Če bi Nemci prišli le dva dni pozneje, ne bi našli več nikogar, ker so komunisti eklenili pokladi vse do sv. Antona in nato poslali četnike Poglavinu za njegov god. Na zverinski način so mučili prebivalstvo in tega nikdo ne bi mogel verjeti, če ne bi sam videl. Tega niti ni mogoče popisovati. Nismo mogli niti jesti, ampak smo čakali, kdaj bodo prišli in nas odpeljali. V teh dneh sem ehujšal. Peter je bil srečen, da ni bil tukaj, ker bi sicer gotovo iz njega delali »cmoke«. Roza in Filip sta tudi bila ubita. Nemci so na Kozarjah (to je gora — op. prev.) našli 80 napol živih ljudi, pohabljenih, brez oči, brez nosu, itd. in sicer v neki jami. Odšel sem k stricu, ker je bil moj dom v bližini njihovega poveljstva in sem se bal bombardiranja. Stori sem prav, ker so Nemci bombardirali njihovo poveljstvo in se je tako podrla tudi moja hiša. Mesto je prazno, vse je razbito. Partizani so odnesli vse, kar je bilo mogoče nesti. Noč za nočjo so si sledili vozovi, ker podnevi niso mogli tega početi zaradi letal. Trgovine, bivališča — vse je prazno. Iz naše slaščičarne so odnesli vse, ostala je samo peč in omare s predali, naša škoda znaša 100.000 din. Če ne bi imel duhaprisotnosti, bi odnesli tudi pohištvo. Predno sem kaj odšel, so prišli v hišo in odnesli mast, moko, tri moške obleke, Petrovo suknjo, radijski aparat, pisalni stroj, tri pare moških čevljev, milo, kolo itd. Tu so veliki boji. Zbrali so se četniki ustaši,

Borbo proti komunizmu — ozadja Osvobodilne fronte — na mojstrsko izdelan način prikazuje brošura

KOMUNIZEM — Njegov pravi obraz

Iz vzrokov vojne nastaja orožje miru

POT POLITIONE MOCI PETROLEJA

Bolivija je imela za seboj že dva izgubljeni vojni za surovine: v »boju za soliter« je izgubila leta 1879 svojo obalno provinco Antofagasta in dohod od morja; oboje je dobila država Chile. V boju za gumi leta 1903 je morala odstopiti Braziliji pokrajino Acre. Pa še vedno ni bila ozdravljena. Znova in znova se je dala zapeljati. Zdaj naj bi ugledila pot petrolejski družbi Standard in ji napravila cenen izhod do Paragvaja. Vladajoči politiki so seveda računali s petrolejskimi provizijami kakor njihovih predniki z denarjem za gumi in z dobičkom od koncesij za soliter. Tudi Patino je mislil, da ne more postati večji revež, če bi imel poleg cina še kako drugo pomembno izvozno blago. To je ojačalo njegovo stališče do Angležev. In nazadnje Equitable Trust: ta je bil Patinova banka prav tako kakor družbe Standard in Trust je mislil na člen IV, oddelek 2, točka 1 svoje pogodbe z bolivijsko vlado: zastavljeni so mu vsi davki na izvoz, torej tudi tisti na petrolej.

Vse je bilo blesteče pripravljeno, dokler niso leta 1931 našli še zadnji sunek za vojno. V tem letu je prišel v Chaco mlad španski preglednik Ludovico Torres. Ta je opremil svojo ekspedicijo v Asuncion, pomagala mu je paraguayska vlada in je dobil za vodnika nekega Indija iz sporne pokrajine. Ta Torres je našel petrolej na treh krajih, predvsem pri Villa Montes — nemški naselbini.

Villa Montes leži sedaj čisto določeno na bolivijskem ozemlju. Toda, nedaleč odtoč pritenja na bolivijski strani predgorje And. Podobno kakor vrelce družbe Standard Oil pri Tarija in Santa Cruz in oni ob Berneju, so tudi ti mnogo bolj dostopni s paraguayske kakor iz libijske strani. Bilo je bolj logično zvezati nove vrelce z

Nemci in hrvaška vojska. Vsi zaradi partizanov. Upamo da bo Bosna kmalu osvobodena teh roparjev. Pri vsem tem pa ne bi hoteli ostati tukaj. Hoteli bi oditi v Banjaluko, ali pa kam drugam... Mnogo pozdravov očetu, materi in vsem drugim — Pavel in Peter.

Ali je še treba kaj dodati tem besedam? Ali je še treba podčrtavati, kakšno strašno odgovornost proti slovanskim narodom si je nakopal tisti, ki je

Ljubljanska drama: J. Ogrinec: V Ljubljano jo dajmo

(Premiera 18. februarja 1943.)

V 8. zvezku Slovenske Talije je izšla Ogrinecova igra: V Ljubljano jo dajmo! To je bilo v času, ko so naše čitalnice izredno potrebovale domačih iger, pa so jih že od Linhartove Zupanove Miceke zamaš pričakovali. Ogrinec je s svojo igro zelo ustregel in mnogo dal. Dasi je imelo delo tudi svoje napake in pomanjkljivosti, je bilo vendar domače po duhu in po vsebini. Zato je mladi profesor nalezl s svojim dramskim prvcem na zelo prijazen sprejem.

Stritar, vodilni mož na literarnem področju v onem času in Ogrinec mentor, je v Literarnih pogovorih napisal: »Nikakor nečemo reči, da je igra dovršena, mnogo se da očitati njeni tehniki... a to je veliko vredno: igra je izvirna, njen predmet je vzlet naravnosti iz življenja...« (LZ 1970, s. 221.)

V istem letniku Ljubljanskega Zvona hvali igra tudi Holz in kasneje piše Trstenjak: »Nasilnik nam je res prave narodne običaje, res take, kakršni so v istini in zategadelj se je prikupil na odru in ostane s svojim delom na slovanskem odru še bodoče čase.« (Slov. gledališče, str. 90.)

Današnji okus najde še marsikaj pomanjkljivega na igri, a delo je že starejše. Pa tudi zato nas priklepa k sebi, kakor je Stritarja, da je izvirno in da je predmet vzlet naravnosti iz slovenskega življenja v preteklem stoletju.

Pisatelj nas postavi v malomeščanski svet, ki je — prav za prav še ves kmečki. Gasper Srebrin je kmet, zdrav in pristen, risan krepko, kakor ga je kasneje risal Finžgar. Na visoko učenost ne da dosti. »Jaz nikoli nisem kaj več znal, kakor da sem se dobro podpisal; pa kolikor je naših kancelijskih — z najboljšim ne menjam.« To je ponosen naš Gorenec, trgovec z vinom in skrben družinski oče. Svoje otroke hoče čim bolj preskrbeti in jim dati vsaj toliko kot drugi, zakaj on ima Hčere bi rad bogato omožil, vendar bi jih v šole ne dal. Zenska in knjiga, to se mu zdi posebno neumno. Če bi bilo po njegovem, »za ženske ne bi bilo bukev pisanih nobenih, kakor tiste za cerkev in za ognjišče. Sivanka, kuharica, veslica, burkije in taka, kuhinjska ropotija, to je za žensko! Zena Rotija je tip, ki je že mnogo bližji slovenski malomeščanki. Koristno gleda na čitalnico in na Ljubljano. Rotija zna svojo močveto vse tako povedati, da pusti Gasper kljub svojim nazorom in predsodkom hčerko Marico v Ljubljano učiti se kuhanja in šivanja. Se več, zapiše jo celo v čitalnico in še sebe zraven.

Med temi vernimi podobami našega malomeščana se zgodba takole nadaljuje: V ljubljanski čitalnici se Marica spozna z mladim advokatom,

povedel komuniste v boj, v katerem bodo usodno propadli?

Ne, Slovenci so preveč razumni in razumejo, kje je dobro in kje zlo.

Če ne bi bilo tako, tedaj ne bi bilo potrebno njihovi propagandi, da kliče vse tiste v svoje vrste, ki so sposobni nositi orožje, tedaj jim ne bi bilo treba klicati, da naj se omahljivi odločijo, da naj nikdo ne okleva, da naj se nikdo ne priključi belogardistom. Ti njihovi klici razkrivajo njihovo elabost, so najboljši znak pomena te njihove slabosti. In Slovenci so to domeli že pred dolgim časom.

dr. Snojem. Zaljubita se in bi se rada poročila, toda oče ima za Marico že izbrano ženo, bogatega trgovca Vrednjaka. Ne pusti, da bi njegova hči šepetala za ogli z »ubojim študentom«, zato jo odvleče s silo iz Ljubljane domov. Bogati žena se je napovedal za prihodnjo nedeljo, oče hiti s pripravami, da bo vse čim prej sklenjeno in da bi preprečil tistem »krikljaču v Ljubljani, ki je dohtar, da bi natverzel še kako homatijo«. Marica se boji očeta in na videz mirno pričakuje neljubega snubača. Po čudnem naključju pa pride v nedeljo snubit namesto Vrednjaka dr. Snoj. Srebrin, ki ne pozna ne enega ne drugega, je prepričan, da je ugledni in simpatični mladi ženin bogati Vrednjak. Sele ko naredi pismo in se podpisuje, se razkrije, da je dr. Snoj postal Srebrinov zet. Ponosni Srebrin se vda in nazadnje bo le srečna svatba po srcu in ne po denarju.

V Srebrinovi hiši sta še dve važni osebi: deklica Neža in hlapec Pavle, ki sta z vsemi hišnimi dogodki tako tesno povezana, kakor bi bila domača. V resnici je tudi tako bilo, da je deklica, ki je bila navadno zelo dolgo pri hiši, vedela za vse skrivnosti in težave družine. Hlapec Pavle je malo manj realističen: je preveč figura in pijana žolna, ob katerem je pisatelj mislil na smešni učinek.

A delo je realistično in zelo prijetno pisano. Je verna podoba naše preteklosti, ki kaže, da je imel pisatelj velik dar za opazovanje. V igri je precej moraliziranja, nima pa človek tega občutka, kakor ga ima ob naših ljudskih igrah, da hoče pisatelj vzgajati. V Finžgarjevih ljudskih igrah je obravnavan isti problem: ali poročiti deklo z bogatim ženinom brez ljubezni, ali skleniti zakon brez denarja, toda po srcu. Pisatelja, ki spominjata drug na drugega po risanju značajev, sta ta problem povsem različno razvozljala. Tam žalost in smrt (Divji lovec), nesrečen zakon, poln trpljenja, nazadnje umor (Razvaline življenja), tu pa vse lahko in srečno. Le na koncu nastane močnejši vokal, ki pa se le srečno razveže.

Glede tehnične zgradbe se da Ogrinec veseloigri marsikaj reči, vendar ima zgodba karakterno komiko, pa tudi besede domislice niso slabe. Situacijske komike pa pisatelj ni izpeljal. Ogrinec piše tudi izredno lep jezik in ima krepke in zanimive primere. Čuti se, da je bila pisatelju blizu gorenjska govorica (rojen je bil v Podgorju pri Kamniku).

Igro so večkrat z uspehom igrali naši podeželjski odrji. V državnem gledališču je bila nazadnje vpriporjena 1918. leta, letos pa je prišla ponovno na spored. O vpriporitvi prihodnjic.

Prima linea št. 16

Nova številka tedenskega glasila Zveze bojevnikov fašizma »Prima linea« prinaša na prvi strani pregleden članek o razdelitvi moči na morjih in o nalogi Italije na Sredozemlju. Na drugi strani je zlasti aktualen članek, ki komentira šolsko listino in obravnava pripravo in izobrazbo vzgojiteljev in šolnikov. Na četrti strani je več upoštevanja vrednih gospodarskih člankov, med katerimi prvi obravnava italijanske proizvodnje po vojni, drugi članek pa posebej poljedelstvo, veleobrtni in trgovino. Zadnji dve strani sta posvečeni Zvezi bojevnikov fašizma, njenim organizacijam tako v Ljubljani, kakor tudi v pokrajini. Kakor vedno je tudi to pot tednik učinkovito in bogato ilustriran.

Prajava delavcev, zaposlenih pri težkih in najtežjih delih

Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino poziva delodajalce, da v nasprotju z dosedanjimi določili, tiskanimi na prijavah, predlagajo prijave delavcev, zaposlenih pri težkih in najtežjih delih, pristojnim občinskim preskrbovalnim uradom takole:

za delavce, zaposlene izven mesta Ljubljane v dnevih:

od 20. do 25. v mesecu za prihodnji mesec; za delavce, zaposlene pri trdnji v mestu Ljubljani pa v dnevih od 25. do 30. v mesecu za prihodnji mesec, zato, da bodo delavci dobili celo dodatno živilsko nakaznico pravočasno.

Delavci, prijavljeni kasneje od določenega roka, nadalje do 20. v mesecu za tekoči mesec, bodo prejeli dodatne živilske nakaznice samo z odrezki za preostali del meseca od dneva dospelja prijave. Prijav pa, ki bi jih delodajalci predložili po 20. v mesecu, za tekoči mesec ne bomo upoštevali.

Petrolej in bencin za obrtnike

Ponovno se opozarjajo obrtniki iz Ljubljane in okolice, da je kolektivno prošnjo s seznami za nakazilo petroleja ali bencina vložili na Pokrajinski svet korporacij — Odelek za obrtništvo. Poedinci dobe brez posebne prošnje bone v uradu Pokrajinskega sveta, soba št. 12. Oni, ki za januar ali februar še niso dvignili bonov, naj jih dvignejo najkasneje do 25. februarja. Po tem dnevu boni zapadejo. Za marec in naslednje mesece dobe bone poedinci stroke ob naslednjih dneh: dne 1. do 3. v mesecu mizarji, knjigovodi, slikarji, urarji, gravirji in optiki; od 3. do 5. mehaniki, ključavničarji, kleparji elektrotehniki, steklarji; od 5. do 7. krojači, modiste in krznarji. Kdor v teh rokih bona ne bo dvignil mu za dotični mesec zapade.

Razdelitev sira konsumentom

Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata sporoča, da dobe ljubljanski potrošniki od 25. t. m. dalje pri svojih trgovcih sir za mesec februar in sicer na odrezek C 60 gr parmezana in na odrezek D 150 gr mehkega sira.

Vojni riziko v hrvaškem zavarovalstvu. Izšel je zakonski dekret, ki določa jamstvo zasebnih zavarovalnic za vojne rizike v življenjskem zavarovanju in proglasa vsako življenjsko zavarovanje, ki ne vsebuje te klavzule za neveljavno. Jamstvo je omejeno do največ 500.000 kun, za osebe, ki so pod orožjem, pa samo na 100.000 kun. Jamstvo za vojne rizike je lahko samo predmet dodatnega zavarovanja k glavnemu življenjskem zavarovanju. Za kritje vojnega rizika se pobira 6 promile za zavarovano vsoto letno v naprej, od zneskov, ki so zapadli v vojnem času pa 1%.

stopnje; pobirajo se hkrati s stroški sodnega kazenskega postopka in z denarnimi kaznimi, če jih je kaj, na način, ki ga določajo predpisi o sodnih takсах.

Člen 29. Za vsako kazensko sodbo kasacijskega sodišča, s katero se zavrne ali izreče za nedopustno revizija stranke, se plačujejo naslednje takse:

če je en sam obsojenec taksa lir 50.—

če sta dva obsojenca " " 80.—

če so trije ali več obsojenec " " 100.—

Takse na biljarde.

Člen 30. Z veljavnostjo od 1. januarja 1943-XXI se takese na biljarde po tar. post. 98 takese tarife bivše jugoslovanske vlade določa s 100 lirami na leto za vsak biljard; takese odmerjajo in pobirajo občine na način in ob času, določenem po sedaj veljajočih predpisih ter se ta dohodek steka v občinski proračun. Od istega dne dalje prenehajo veljati davčne karte, predpisane za plačevanje tega davka.

Davčne karte za služničad.

Člen 31. Z veljavnostjo od 1. januarja 1943-XXI se davek na dohodek bišnega služničarja, ki se pobira od 18. februarja 1934 po tretjem odstavku, dodanem členu 95. zakona o neposrednih davkih z dne 1. aprila 1928, določa, všteti vse doklade, z zneskom L. 80.— na leto za vsako osebo; odmerjajo in pobirajo ga občine na način in ob času po veljajočih predpisih ter se ta dohodek steka v občinski proračun. Od istega dne dalje prenehajo veljati davčne karte, predpisane za plačevanje tega davka.

(Dalje prihodnjic)

Uvedba rabe taksnega papirja z vodnim tiskom

(Nadaljevanje)

Izprememba takse na igralne karte.

Člen 26. Tar. post. 236 takese tarife bivše Jugoslavije se ukinja in nadomešča takole:

Taksa na igralne karte, izdelane v Ljubljanski pokrajini ali uvožene iz inozemstva, se določa takole: a) navadne igralne karte v igrah s kakršnim koli številom kosov, takese 3 lire za vsako igro; b) luksuzne igralne karte v igrah s kakršnim koli številom kosov, takese 5 lir za vsako igro. Za luksuzne karte se štejejo karte, ki imajo črke ali znake na voglih in ob strani elik, izvzemši igralne karte za tarok. Zigovanje igralnih kart je izključno pridržano Državi izdelovalnici vrednotnic, kateri morajo poslati pristojni uradi karte, ki naj se kolkujejo. Nadrobna določila za tako pošiljanje se predpišejo s posebnimi navodili. Posest, prodaja in raba nežigovanih igralnih kart v zasebnih hišah in dajanje v promet v Ljubljanski pokrajini so prestopke, ki se kaznuje s pregrešno od 500 lir do 3000 lir. Vselej se odredi zaplemba nepredpisanih igralnih kart.

Člen 27. Prodaja in raba igralnih kart, kolokovanih na bivši jugoslovanski način, sta dovoljena do konca meseca maja 1943-XXI. Od junija 1943-XXI dalje se ne smejo takšne karte dajati naprodaj ne uporabljati v gostinskih obratih, če niso izdelovalci, uvozniki, prodajalci na debelo in na drobno plačali nove takese v znesku, določenem s prednjim členom. V ta namen morajo zgoraj navedene osebe do 30. aprila 1943-XXI prijaviti finančnemu ravnatelstvu za Ljubljansko pokrajino imopnožne že po jugoslovanski tarifi takseiranih iger kart, ki jih imajo v svojih skladiščih ali zalogah ali v svojih prodajalnah.

Izpremembe sodnih taks.

Člen 28. Tar. št. 53 tarife sodnih taks se spreminja takole:

Na kazenske sodbe se plačajo za vsako sodbo naslednje takse:

1. če je en sam obsojenec:

a) pri obsodbi zaradi prestopka:

— na sodbo okrajnega sodišča 30 lir;

— na sodbo okrajnega kazenskega sodišča v drugi stopnji 60 lir;

— na sodbo okrajnega sodišča kot prve stopnje 80 lir;

— na sodbo apelacijskega sodišča 90 lir;

b) pri obsodbi za zločin:

— na sodbo okrajnega sodišča 90 lir;

— na sodbo okrajnega sodišča kot druge stopnje 100 lir;

— na sodbo okrajnega sodišča kot prve stopnje 190 lir;

— na sodbo apelacijskega sodišča 240 lir;

— na sodbo okrajnega sodišča za huda zločina, če je kazen višja kot 12 let ječe ali smrtne kazni, 320 lir;

2. če sta z eno sodbo obsojeni dve osebi, se takese po št. 1 zvišajo za polovico;

3. če je z eno sodbo obsojenih troje ali več oseb, se takese iz št. 1 podvojijo.

Za vsak kazenski sklep katerega koli sodišča se plača za vsakega obsojenca stalna taksa 30 lir. Gornje takese so nerazdelno zavezane plačati vse za isto kaznivo dejanje obsojene osebe. Takse oproščene so sodbe in sklepi o prestopkih zoper pravilnike krajevne, mestne in poljske policije. Takse vpíšejo v pisarniške vpisnice sodišča prve

32

onimi družbe Standard Oil in graditi petrolejske vode preko bolivijskega in paraguayskega Chaca do Bahie Negre, malem pristanišču ob Rio Paraguay. Od Bahie Negre bi lahko vozile petrolejske ladje navzdol v Parano, v La Plato in naprej do Atlantika. Bahija Negra je pripadala Paraguvaju, petrolejski vrelci pa Boliviji. Skupno delo bi bil edini izhod, kajti vrelci brez petrolejskih vodov so brez cene. Torres se je vrnil v Asuncion, da bi pričel s pogajanj.

Paraguay ni poslal zastoj »vodnika«. V Asuncion so prav tako dobro vedeli kakor Torres, da je Chaco nenadoma postal nadvse važen. Bahija Negra pa je bila Paraguvayem skoraj toliko vredna, saj je bila pristanišče Asunciona. In petrolej je važen za deželo, zanj bi se zanimali mednarodni finančniki, ki bi prinesli velike kredite, ki so bili potrebni za »otvoritev« Gran Chaca. Angleži so postavili hladilnice, mesno podjetje Bovril je imelo tukaj stotisoče goveje živine, Angleži so monopolizirali skoraj ves promet v Paraguvaju. Toda ti prevozi niso bili nobena zastava za kredite. Kaj, ko bi mogla izkoristiti petrolejske vrelce v Chaco — Royal Dutch?

Kakor so Bolivijanci smatrali ves Chaco za svojo last, tako so mislili tudi Paraguvajci. In če je grozila vojna zaradi služnosti poti, ali bi ne stopili z večjo upravičenostjo v vojno zaradi petrolejskih vrelcev?

Torres je videl, da ne bo dobil mirnim potom dovoljenja za gradnjo voda. Pričeli so ga stražiti, on sam pa je bil vedno bolj v strahu za svoje načrte. Bežal je v Brazilijo in od tamkaj je šel v La Paz, in sicer k možu, katerega so mu priporočili, k gospodu Patinu. (Ko so tega Patina vprašali leta 1938, meseca januarja — bil je tedaj v svoji vili Val Rose v Nici — če je res, da je on finančar vojno v Gran Chaco in da je dal v ta namen 204 milijone dolarjev, je odgovoril Patino: »Kot Bolivijec in patriot sem seveda dal, kar sem mogel. Toda vsota 204 milijonov dolarjev je fantastično pretirana.« Šel je k ljudem, ki so že imeli petrolejske vrelce, ki jih jim ni bilo treba šele vrtati.

Nekaj tednov pozneje, 12. maja 1942 je napovedala Bolivija Pa-

raguvaju vojno. Pri trdnjavi Vanguardia so bili »spopadi«. Takoj so viseli v La Pazu na vseh stenah debelo tiskani plakati: »Umreti za domovino je dolžnost vsakega Bolivijca. Maščujte umore pri trdnjavi Vanguardia!«

Tri leta je trajala vojna v »Zelenem pekluc«, bojevalo se je 180.000 najbolj, najbolj mladih, najbolj podjetnih in krepkih mož iz obeh dežel, ki imata skupno manj kot štiri milijone prebivalcev. Dve vojski sta se preizkušali proti lakoti in žej, proti milijonom in milijonom moskitov, proti strupenim kačam in divjim živalim. Z vsemi sredstvi druga druga uničiti. Požgani so bili veliki kmetijski gozdovi, polni najboljšega lesa samo zato, da bi uničili v njih morebitne male kolibe z nekaj vojaki. Posluževali so se letal in težkega topništva. Ballivan je postal bolivijski Verdun in Rio Pilcomayo raj krokodilov, ki niso mogli biti kos tolikim plavajočim truplom, čeprav jih je bilo na stotine. »Spopad v Chaco«... to je bilo kmalu le nekaj vrstic v dnevnem evropskem časopisu. Toda na cesti v Villa Montes je divjal boj na življenje in smrt. Marsikdo izmed 180.000 je ušel krogli, skoraj nihče pa ni mogel uti boleznim slanih močvirij in mrzličnih džungel.

Zivali, ljudje, rastline, komaj del tega poznamo, kar hrani v sebi Gran Chaco. Dežela brez železnice, brez cest, po njej se vije le nekaj tovornih steza. Še dolgo ne poznamo jezika in običajev Indije, niti površnega zemljevida ne, na katerem bi bil Gran Chaco v grobih orisih nakazan — toda, zdaj so naenkrat zadivljala nad to divjo pokrajino bombna letala in strojnece.

Vojna... Namesto vojne proti neizprosnosti naravi, vojna, ki naj bi odkrila velikeanske deviške pokrajine za milijone ljudi, ki jih imata Amerika in Evropa preveč, namesto tega so se bojevali Indijci — eni v zelenih, drugi v rumenih uniformah, da bi imeli petrolejske vrelce, ki jih bo izkoriščal tujec in ki bodo v nekaj desetletjih tako ali tako usahnili.

In vsi, ki so umrli v tem boju, so umrli zastoj, kajti ta boj se je končal neodločeno.

Goldonijev »Lažnik« na Rokodelskem odru

Vzporedno z Dramo, v kateri so dali »Kršćmarico«, je Rokodelski oder preteklo nedeljo uprizoril Goldonijev »Lažnik«, komedijo v treh dejanjih, ki jo je prevedel Janko Moder.

Občinstvo, ki je tudi to pot povsem napolnilo dvorano, je z veseljem zanimanjem sledilo lahkomu poteku igre in uživalo ob njeni živahnosti, ne vedoč, da prisotuje komediji, v kateri je Goldoni (1707—1793), kakor v drugih svojih delih, pretrgal s tradicijo in narejenostjo artistične komedije (commedia dell'arte) ali one obrabljene klisejske (a soggetto, vanovaccio), v katerih so dotlej ob stalnih figurah duhoviti in šarili s posrečenimi in neposrečenimi domisleki in situacijami, ne da bi avtorji upoštevali resnično življenje. »Non guastar la natura« — ne polvarajte narave, je Goldoni zaklical Gozziju (1720—1806), ki je nasprotoval njegovim reformam, s katerimi je uvedel na oder resnično življenje s polnokrvnimi ljudmi in izklesanimi značaji.

»Lažnik« je ena izmed Goldonijevih iger, v katerih je tradicijo le še nekoliko upošteval, ker je v njej obrnil iz izjava Platva znane figure skupnega starca, navihanca, dobrodušneža, pa še harlekina in kolombino, brez katerih si doledanje komedije ni moglo misliti. In še ni zatajil cenega, a efektnega prepoznavanja — anagnorise, da je lepo razvozlat dejanje svoje komedije, ki jo je zajel iz svojega rodnega mesta Benetk.

Nasproti gostini »Pri orlu« ima svoj dom zdravnik Zelodnik, ki je bil poklican v Padovo, doma pa je ostal njegov oče Cvetko, ki je zaljubljen v njegovo hčer Rožo, a si ji tega ne upa povedati. Ko je Roža s svojo sestro na verandi in se ob lepem večeru bladi, naroči adept Lukec po

svojem pomagaču Lisjaku (it. Brighella, stalen tip zvitega služabnika) podoknico s pesmijo, ki jo je sam zložil. Boječ ljubimec skriva poslušal in opazuje, potem se pa odpravi, a uspeh žanje Kljukec, ki je prav tedaj prišel s svojim slugom Pavliho v Benetke. Preveč lažnikov, sin trgovca Stiskača, se vede kot imeniten plemič in pridobi zase obe sestrini, vendar se odloči za Rožo, katero prepušča, da ji je postal tudi omočnik in pesem — oboje je seveda Cvetkov dar. Da je ljubavna zmeda še večja, se zaplete vzporedno še plemič Lukec v dejanje. Ob svoji ljubezni do mlajše sestre Bože vidi marsikaj, desar v resnici ni, in s svojimi razkritji vzne-miri dobrodušnega očeta zdravnika, ki se je vrnil in pove, da je ta čas govoril s trgovcem Stiskačem ter obljubil Rožo njegovemu sinu, ki se vrne iz Neapolja kot dedič bogate zapuščine, ki mu jo je volil umrlj stric. Stiskač se je tudi srečal z navideznim plemičem Kljukecem, spoznal v njem svojega sina, mu povedal, da mu je izbral nevesto, ki se je za sin brani, češ da je že poročen. Iz laži gre v laž, rešujoč se iz zadrege, a ga na koncu le zadrgnejo, da ostane na cedilu in mora gledati dva sredna para — Cvetka z Rožo in Lukca z Božo...

To bi bil medel obris živahnega dejanja, ki se v komediji z vso znano Goldonijev besednostjo, kakršno poznajo le pod južnim soncem, duhovito razvija. Igralci in igralke Rokodelskega odra so pod spretno režijo Čekutovo komedijo prav dobro uprizorili. Nemara bi bil še sam Goldoni zadovoljen z njimi ter jih angažiral za Medebachovo igralsko družino. Prav res. Obe sestrini — Stupičeva kot Roža in Cankarjeva kot Boža — sta bili na verandi pravi Benečanki, medtem ko je Roža s svojo hišno Golobičko (Kolombino) v maskah bila nekoliko

slabša. Golobička Marinškova je tudi na verandi bolj igrala. Pri njej bi želeli več prožnosti — prav tako kot pri njenem partnerju Tukačevem Pavlihu. Osrednja oseba Kljukec je bil kar dovršen, čeprav nam je Accetto ljubši v starčevskih vlogah, kot n. pr. v Firmi. Pirnatov Cvetko nam ostane v lepem spominu kot pravi tip boječega in obzirnega rokodelskega ljubimca, medtem ko bi moral njegov služabnik Gostinčarjev Lisjak biti na zunaj in na notraj vse bolj lisjaki, da bi predstavljali pravega italijanskega — brighella. Zdel se nam je nekoliko preveč neokreten v svojem nastopu, čeprav je skušal podati živahnega pretkanca. Keržišnikov Stiskač je bil posrečen in prav tako tudi dobrodušni zdravnik računar, ki ga je življenjsko verno podal Rigler. Janežev plemič Lukec je bil za beneškega plemiča premlinjen in v svoji igri ni prišel do prave veljave. Najbolj pozešen pa je bil epizodni trgovski vajenec — rešerjev Pepe. Omenjene pomanjkljivosti so pač le posledica hitre priprave in bodo gotovo pri reprih odpadle.

Scenerija, ki jo je oskrbel G. Briški, nas je zopet presenetila. Nismo pričakovali, da bi Rokodelski oder zmogel kaj takega. Tako vidimo, da se to pozorišče, ki zasluži vse priznanje in zanimanje, od predstave do predstave tudi tehnično za čuda lepo razvija.

Prikupen prizor na cesti

Reporter mora biti kajpada pravičen. Pravico ima, da javno zagodnja, če opazi kaj novejšega na mestnih ulicah ali n. pr. v tramvaju, ima pa tudi dolžnost, da pohvali, če je kaj hvale vrednega. Nekaj takega sem doživel večeraj zjutraj, ko sem hitel mimo vseučilišča in Glasbene Matice proti uredništvu. Pred matično trgovino sem zagledal gručo ljudi, ki so se stiskali pred vratmi kakor dobri romarji, ki čakajo na vrsto, da bodo šli okrog oltarja. Že sem hotel mimo, ko mi pravi notranji glas, da je treba postati in si zadevo ogledati. Kaj neki delijo v matični knjigarni? Opazil sem, da so bila vrata zaprta in da ljudje — bili so večinoma mladi — željno čakajo, da bodo prišli na vrsto.

Naj mi spoštovani bralci ne zamerijo, če povem, da sem pomislil najprej na pečene golobe ali kaj podobnega. Hotel sem se postaviti v vrsto, ki sreči pa sem zagledal znanca, ki sem ga lahko zapu-prašal, za kaj gre.

»Duševna hrana! mi je na kratko odgovoril. Duševna hrana, simfonični koncert...

Še enkrat sem premeril s pogledom gručo ljudi. Bilo jih je okrog petdeset in vedno so še prihajali drugi. Zgodaj so vstali in se postavili v vrsto pred matično knjigarno, da bi se pogostili vstopnice. Postalo mi je jasno, da je najbrž že stiska za prostore v veliki unionski dvorani, kjer bodo izvajali 22. t. m. dela Puccinija, Weberja, Čajkovskega in drugih. Prizor je bil prikupen; glasbeniki, ki imajo v Ljubljani toliko zvestih pristavev, se ga bodo gotovo razveselili, čeprav bodo brali o njem samo v časopisu. Pač, v ponedeljek se bodo spet pričeli, da ima glasbena muza med nami veliko oboževalcev. Kako srečni bi bili drugi, recimo upodablajoči umetniki, če bi doživeli kdaj na svojih razstavah podoben prizor: gručo ljudi, ki čakajo na vstopnice!

Odšel sem po ulici naprej in premišljeval o svojem odnosu do glasbe. Najbrž sem zardeval, ko sem se spomnil misli na pečene golobe ali kaj podobnega. V resnici bi moral vedeti, da gre za duševno hrano, če postajajo ljudje pred matično knjigarno. Da pa temu ni tako, je kriv sam mojster Marolt. Odkar me je prepračil, da nimam pojma o glasbi, ne hodim na koncerte in tudi ne pojem več. Zgodilo pa se je takole. Pred dolgimi leti, ko so se točili v unionski kleti izvrstno dolensko črtno in ko sem znal vse verzice, popisane po stenah na pamet, nas je bila velika miza v kotu in tudi mojster Marolt je prišel med nas. Razdirali smo vsele in tem je sledila pesem za pesmijo. Na svoj glas sem bil ponosen, čeprav nisem imel navade, da bi se hvalil s njim. Imel sem razloga, da sem mislil dobro o baritonu, ki je prihajal od sra; naslonil sem se na leseno zidno oblogo in »resonančno omara« je dajala pravemu moškemu glas neko posebno krepko moč. To mi je potrdilo prijateljevo vedenje, ki se je nagibal k meni in mi pravi iz ust jemal melodijo. Pel sem prvi bas, o katerem se mi je vedno zdelo, da je vse prazno brez njega.

Na tistem sem mislil, da me bo Marolt odkril in povabil v svoj slovit zbor. Zgodilo pa se je ravno nasprotno. Povedal mi je nekaj o slabem materialu in o nepravilni tehniki... To sem dobro vedel, da me ne bi vzel v zbor, če tudi bi se mu podudil. Krivice nisem čutil, razočaran pa sem le bil. Od tistih časov sem do glasbene muze zagrenjen.

»Za vedno zagrenjen?« sem pomislil. Ah, saj gre samo za poslušanje! Notranji glas mi je pri-govarjal, da bi bilo vendarle zelo lepo sedeti spet med dobri ljudmi in poslušati Liszta, Puccinija, Čajkovskega... Vsakega kulanja mora biti enkrat konec. Korak je postal neodločen, potem sem se obrnil in se vrnil. Postavil sem se na koncu gruč pred matično knjigarno. Medtem so že bila vrata odprta in tudi do vstopnice sem prišel. Sedaj se veselim večera... In to tem bolj, ker je bil dejanski zagrenjen samo moj odnos do petja, tu pa gre za simfonični koncert.

Kršćanstvo - polnota resnice

Cerkev — tako nam je zadnjič povedal v svoji poslanici kardinal Cerejra — je edini vir tiste duhovnosti, ki, oplemenitujoč človeško naravo, dviga človeka nad samega sebe in varuje človeško družbo in njeno kulturo, da ne propade.

Toda kaj je prav za prav Cerkev, katoliška Cerkev, se sprašuje kardinal in daje odgovor, ki nas zanaša po svoji globini in širini. Mnogi razumejo katolištvo zgolj negativno kot posebno veroizpoved zvršen protestantske, pravoslavne itd. itd. Drugi vidijo v katoliški Cerкви le trdno sklenjeno hierarhično organizacijo, ki obranja »togo« dośmo. Medtem ko eni izmed teh menijo, da je Cerkev s tem vključila novega duha Evangelija v neznočne verige, jo drugi hvalijo, češ da je po svojem jasnem pravu in jekleni disciplini očistila krščanskega duha »orientalizma«. Po tem mnenju bi torej Cerkev bila stari meh, v katerega so vili novega vina... To gledanje je zmotno ali enostransko in negativno. Cerkev je treba gledati pozitivno.

Ce razglabljam Cerkev pozitivno, to je, kaj je, ne pa zgolj, kaj ni, se nam bo razodela kot polnota krščanstva. Krščanstvo v svojem totalnem razviku, kot navzočnost učlovečene Besede božje v svetu, kakor se glasi neka sodobna opredelitev. Lepo so vedno naglašali zlasti vzhodni bogoslovci to resnico po Pavlu. Cerkev je mišično telo Kristusovo na zemlji. Tudi Bossuet pravi jedro: Cerkev je vse prežinjajoči, vse objemajoči, na vse raztezajoči se Kristus. Po Cerкви oblikuje Kristus vsakega človeka v podobo božjo, po Cerкви ga iznova preraja, po Cerкви venomer obnavlja človeško družbo, ki v njej po skrivnostnem delovanju in snovanju božjega Duha tudi v temnih in razburkanih dohkih klije pod površjem semena bodočega vstajenja.

Beseda »katoliško« pomeni vesoljsko, to je tisto, kar vsebuje v sebi vse. Nič, kar je resnično človeškega v najboljšem pomenu, ni Cerкви tuje, tako da bi mogla po besedi starega grškega modrijana reči o sebi: Nil humani a me alienum puto — vse je njeno, kar je dobrega, vzvišenege, idealnega v vsakem posamezniku, v vsakem narodu, v vsaki dobi, v sleherni kulturi. Katoliška Cerkev ne pomeni zgolj neke vere poleg drugih, marveč je vera v edinstvenem, vesoljskem in pravem smislu, po kateri je Kristus vpsotavljal pravo človečanstvo in ga skozi vse veke rešuje in odrešuje. Katoliška vera in katoliško občestvo — Cerkev — je končni cilj, h kateremu so bile usmerjene težnje vseh plemenitih duhov antike na zapadu in na vzhodu, ki so hreneneli po neznanem Bogu. Njo — Cerkev — kličo tudi danes, ne da bi poznali njeno ime, vsi tisti, ki poznava-joč tragiko človeka, ki išče samega sebe, blodiijo v temi in megli, da bi našli pot odrešenja. In vsem tistim, ki so se borili in se še borijo proti nam, pa imajo na svojih zastavah zapisana gesla, ki govorijo o odrešenju človeštva, lahko zaključimo: Kar je resničnega v vaših stremeljenjih, je naše, katoliško, vaše je le to, kar ste sami na resnici izpačili. V svoji vsega obžalovanja vredni nemarnosti — pravi kardinal — so katoličani čestokrat dopu-stili, da so jim ukradli najlepše dragulje iz zaklada katoliške vesoljske vere in resnice. Zato ne izostane kazeni: mnogi, ki so v Cerкви, niso njeni, so kakor suha veja na drevesu, prazni izpovedovalci, pa ne izpolnjevalci resnice, nosijo krščansko ime, so pa jalovi pacetvotvi; včasih celo živo bleščijo, pa so le sijajoči videz notranjega hiranja in umiranja.

Resnica je in bo ostala ta, da bo človeštvo le v katoliški Cerкви in po njej doseglo cilj, h kateremu so usmerjali svoje korake, gnanji od Duha, ki veje, kjer hoče, vsi najboljši od rane zarje človeške zgodovine do danes. Poslanstvo vesoljne Cerkve je, dovršiti človeštvo do ideala, ki presega naravo. Pa Cerkev ne zasleduje same tega nadnaravnega cilja, marveč brani in goji tudi vse narurne vrednote človekovega nravsvenega bitja in prizadevanja, na katerem se gradi izveličani, povišani in docela preobraženi človek in njegovo družabno življenje na zemlji v miru in ljubezni.

Tudi odkritosrčni, dobri kristjani ne znajo vedno prav in do dna ceniti vrednosti svoje vere, njenih misterijev, ki razsvetlijujejo človekovo življenje in mu šele dajejo pravi pomen. In se vselej ne zavedajo, kako vse objemajoča, vse vsebujoča je katoliška Cerkev, kako edino ona pravi precej-nje vrednost in nevrednost raznih idej in stvari, ker le ona ima pravo merilo vsega duhovnega življenja. Ona ve, da to, kar je koristno, ni zato še moralno, da to, čemur od časa do časa sledimo, ni zato še resnično in dobro, da zahtevajo po pravi-ci in borba razredov zanj še ne pomeni socialnega mira in blaga. Šele iz srca, iz žarišča prečiščene osebnosti, ki po svojo učlovečuje božjo Besedo, Sinu božjega, iz človeka, ki ga je osvobodila Resnica od zgoraj, prihaja mir, blagor, svoboda.

Tako zaključuje lizbonski nadškof. ***

O zgodbi sem spregovoril samo v opravičilo, da nisem vedel, zakaj postajajo ljudje pred matično knjigarno, zlasti pa zaradi grešne misli na pečene golobe.

Izšla je te dni brošura: Komunizem - njegov pravi obraz

Spisal jo je odlični poznavalec komunizma, njegovih ciljev in njegove taktike. — V knjigi je razkrinkano ozadje med-narodnega komunizma, kakor tudi pravi cilji

komunistične »Osvobodilne fronte«

Zlasti za izobražence je knjiga pravi priročnik o vprašanju komunizma. — Brošura ima lično zunanjo opremo ter stane 4 lire. Dobi se po vseh knjigarnah in pri prodajalcih listov.

Modni preraz ljubljanskega promenadnega leva

Včasih smo govorili o norostih, pretiranostih in o iznadljivosti ženske mode. Tudi danes pade nešteto besed pohvale in graje. Skoraj vsi pa so si edini v tem, da današnja ženska moda diktira čas in njegove zahteve so predvsem merodajne pri izbiri modnih krojev. Vsak letni čas pa je prav tako tudi za moške nudil bogato izbiro, čeprav je v glavnem veljalo načelo, da je moška moda stalnejša od ženske in da se moški ne smejo v tolikšni meri prepuščati samovoljni modnih diktatorjev. Drži, da so moški bili vedno solidno napravljeni in da se posamezni sloji med seboj niso mnogo ločili.

Zadnji časi pa so tudi med moškimi napravili precejšnjo revolucijo. Nekateri, večinoma mlajši, so zapustili in se odrekli starih, preizkušenim načelom in se pod vplivom iz tujine uvoženih modnih revij osamosvojili. K sreči so ostali osamljeni in zato njihova »splendid isolation« toliko bolj bode v oči. Ogledimo si takega modnega suznja!

Kar pri glavi začnimo: kakšna je njena notranjost, žal ne moremo presoditi, kajti ni nam dano, da bi skozi izdatno grivo dolgih las, lepo namazanih in odišavljenih mogli prodreti v njegove možganske celice. Lasje so poleg vsega še skrbno počesani in le drobni prameni uhajajo izpod klobuka, ki je poglavje zase. Je zelo širok, močno povezan na glavo, do potankosti pravilno izoblikovan, v splošnem iz trde klobučevine, tako da je manevriranje z njim zelo olajšano. Njegov lastnik vam zna postreči s celo serijo pozdravov — seveda je odkrivanje spet odvisno od osebe, ki jo pozdravi: če ima namen izkazati dostojno čast dobri znanki njegovih let, bo seveda pozdravil tako milosolzišnično in nežno kakor nekoč Don Juan; če sreča starejšo osebo, morda očelovega znanca ali materino prijateljico, se bo potrudil, da bo dokazal vso upravičenost mnenja, da je dobro vzgojen. Včasih, zlasti če je v intemnejši

družbi, vas bo enostavno prezrl ali pa buljil ravno v nasprotno smer.

Pod glavo ima vrat, obdan z ovratnikom kratkih konic, trdno zapet, tako da komaj diha; morda je to neke vrste tortura, ki jo doprinese za svoje brezskrbno in »čičarsko« življenje. Okrog vratu ima lepo kravato zadnje modne barve, ki pa se mora ujemati z barvo obleke.

Potem pride suknjič. Običajno je precej izre-zan, v glavnem enotne barve — tu pa vidite vse-mogoče odenke od svetlozelene, modre, rjavkaste pa do umerjene sive. Mora biti zelo, zelo dolg. Na-vadno vzamejo dolžino zanj tako, da spustijo roke navzdol, skrečijo prste in rob suknjiča mora pasti v žleb skritih prstov. Nek šaljivce je zadnjič pri-pomnil, da si dajo delati tako dolge suknjiče zato, ker je to tako ekonomično, kajti te suknjiče bodo njih sinovi nosili kot suknje. Brez dvoma ne sme manjkati lepo odišavljenega robčka v prsnem žepu.

Hlače so silno ozke že v pasu, a na ozkosti pridobivajo, čim bolj se bližajo čevljem. Širina hlače ob čevljih — vsaj tako so me poučili — se vrti med 22—25 cm. Hlačni rob pa je zelo širok, ali pa ga sploh ni. V obeh primerih se mora trdno prijeti čevljev. Bajc morajo najprej sleči nogavice, da lahko hlače s pomočjo zajca — včasih so ga rabili samo za škornje — slečejo.

Zdaj jih seveda zebe, ker je mraz, zato nosijo široke suknje, ki pa nimajo svojih posebnosti. V tem se pa še vidi odlična beseda staršev, da s suknjo ni mogoče tako šariti kakor z obleko.

Taki so in malo jih je. Večinoma se drže bolj zaključenih družb, skrbijo za družabnost s prire-janjem popoldanskih zabav, sede po slaščičarnah in kavarnah, hodijo v kino po 8 ali 9 lir — vedno v konvojih, kar se razume samo po sebi — in na promenadi paradijajo s prikolicami. Sicer niso nevarni, kajti njihovo zanimanje duha se bliža vrhuncu in poznajo samo eno vodilo: danes smo, kaj bo jutri, pa res ni važno.

KULTURNI OBZORNIK

Komunizem - njegov pravi obraz

Spisal Primož Ločnik; izdal in založil »Slo-vencec«; str. 88.

Serija člankov, ki jih je »Slovenec« navadno na tretji strani objavljala o komunizmu, njegovi vsebini, njegovih ciljih in njegovi taktiki, je izšla sedaj preurejena in dopolnjena v lični knjižici z naslovom »Komunizem — njegov pravi obraz«.

Vprašanje komunizma je tu zajeto pod šestimi vidiki, in sicer je podan najprej zgodovinski in predvsem vsebinski oris komunizma, nato njegova propagandna in privlačevalna moč, ki jo ima zlasti na delavske množice, potem organizacija in taktika komunizma, še dalje odnosi med krščan-stvom in komunizmom ter zlasti med komunisti in katoličani, nato razmerje komunizma do drugih naziranj in končno bodočnost komunizma.

Pri podajanju vsebinske plat komunizma se omeji avtor na bistvene poteze, ki si jih je Marxov komunizem vedno lastil in si jih še lasti, namreč na materializem ter na borbeni ateizem. Čeprav komunisti zatrjujejo, da njihov materializem ni navadni materializem, temveč »dialektični mate-rializem«, je vendar popolnoma resnično, da je dialektični materializem pravi in pristni surovi materializem. Marx mu je sicer hotel dati nek znanstven značaj in je zato združil hegelijanstvo ter Feuerbachov materializem, to pa samo zato, ker je hotel najti za svoje surovo materialistične cilje bolj gibljiv in bolj dostojen zunanji izraz. Ze njemu je bil komunizem brez borbenega brez-boštva nemogoč. Bistveno za komunizem se mu je zdelo brezboštvo. Še bolj je stopnjeval to nje-govo sovraštvo do duhovnosti, zlasti verske, Lenin, ki mu je ateizem pomenil za komunistični pro-gram ne samo bistveno točko, temveč celo najvaž-

nejšo stvar. V tem oziru je komunizem res nekaj satanizem, ki se je v sedanjih prilikah izrazil zelo značilno tudi na Slovenskem. To dialektični mate-rializem, ki skuša vanj komunistični nauk zagri-niti svoje surovo materialistično naziranje, je kaj-pak sam s seboj v velikem nasprotju in ga je z znanstvenih vidikov kaj hitro mogoče ovreči.

Ker je komunizem materializem, zato ne po-zna nobene morale. Ze Marx se je rogat vsaki mo-rali. »Morala je iznajdba kapitalistov«, je dejal. Govorjenje o pravici ali o krivici mu je bila naj-večja neumnost. Po isti poti je šel za njim Lenin, po isti poti hodi tudi zdaj Stalin. Odtod vsi umori, odtod verolomnosti, krđave pogodb in obljub, odtod vsi zločini. Kajti dobro za komunizem je le to, kar služi komunizmu; kar komunizmu ne godi, je zlo. To je vsa morala komunistov in komunizma.

V poglavju »Kaj vabi ljudi v komunizem« ana-lizira pisec vse tiste čimline, ki vplivajo zlasti na nižje sloje, pa tudi na izobraženostjo, da se okle-pa komunističnega programa. Prvi čimline so ve-like, a slepive obljube komunizma. Komunisti ob-ljubljajo proletarcem pa tudi drugim raj na zemlji, to je, obljubljajo jim, da bodo v komunistični družbi lahko ustregli vsem svojim težnjam po udobnem in lepem življenju. Naslednji čimline, ki vabi ljudi v komunizem, ali bolje, jih lovi, je mo-gočna komunistična propaganda, ki jo je razvila osrednja komunistična mednarodna organizacija, Kominterni. Pisec podaja tukaj oris te propa-gande, ki je naravnost satanska. Veliki obeti, ki jih komunizem nudi ljudem, seveda prinašajo prevaro. Toda človek hrepeni po odrešenju in se da hitro zamamiti po slepih obljubah. Na kon-kretnih zgledih pisec dokazuje, kako so ti obeti le gole prevare, tako prevara o komunističnem ra-ju v Rusiji, kakor prevara o proletarski diktaturi, o brezrazredni družbi. Prikazuje pa grenko resni-co, da bodo v komunistični družbi gospodovali pač drugi, delavci pa postali sužnji ter morali oprav-ljati prisilno delo v bedi, ki je večja kakor drugje. Zlasti pa je grenka prevara o človeku —

številki v komunistični družbi. Še tiste sreče, ki jo more človek sicer doseči, komunizem delava-ča oropa ali mu jo uniči. V komunistični družbi ni ne družinske sreče, ne sreče, ki jo daje človeku mirni domek in nekaj lastnine, ne sreče, ki jo da-jejo človeku verske skrivnosti in ga polnijo s ti-him blaženstvom. Skratka, v komunistični družbi je posameznik oropan vsega, vse pa pomeni le družba. To je osebnost v komunizmu, to svoboda, to komunistični raj. Posebej se pomudi pisec tudi ob vprašanju žensk med komunisti, zlasti takih žensk, ki se zdijo, da fmaajo še nekaj vere.

Moč komunizma pa vendarle izhaja iz nje-gove organizirane sile. Vsi varljivi obeti komunizma ne bi toliko zmogli, če ne bi bil komunizem or-ganizirana sila. Odtod komunistično geslo: »Pro-letarci vseh dežela, združite se!« Pisec podrobno razloži, kako je ta organizacija zgrajena. Ustavi se pa posebej ob zadržanju nekaterih maloštevil-nih katoličanov ali quas — katoličanov; ko se je namreč osnovala pri nas Katoliška akcija, so ti kritizirali, češ, Katoliška akcija ne sme biti or-ganizirana, ampak mora biti samo gibanje; duh, ne forma. To zadržanje pisec obsoja kot skrajno škod-ljivo in nepsholotško. Z organizacijo pa združuje komunizem tudi do skrajnosti prevečano taktiko, ki se ravna po načelu, da je vse dobro, vse do-voљeno, kar služi komunizmu. Prav tej taktiki se mora komunizem zahvaliti, da si je dobil pristaše tudi med dobroselstičmi. V začetku je bil komu-nizem nasilen, potem pa je svojo nasilnost skril ter se naredil lepega, da se je pozneje spet lažje izdijal. Komunist obloče talar, če treba, da more med katoličani širiti komunizem. Če je treba, se tudi hlina, da je zapustil svoje berzbožne in ma-terialistične cilje. Toda dejansko je to samo tak-tika, ki naj preslepi ljudi in jih ujame v mreže komunizma. Cilji komunizma so še vedno taki kot so bili, materialistični, revolucionarni in brezbožni.

Zato sta si krščanstvo in komunizem nespravl-ljiva nasprotnika, saj komunizem uči materializem, krščanstvo pa materializem zaničuje; komu-

nizmu je človek le žival, krščanstvo pa vidi v njem tudi duha, komunizmu je človek le »homo oeco-nomicus«, krščanstvu je človek predvsem »homo religiosus«. Sredine med krščanstvom in komu-nizmom ni. Zato so toliko bolj naivni tisti malo-številni katoličani, ki še niso spregledali in ki še vedno naivno mislijo na neko spravo med komu-nizmom in katolicizmom. Seveda ta naivnost ni več naivnost, temveč že pomeni nekaj drugega. S tega stališča je treba zreti na vprašanje »ponujane ro-ke«. Komunisti namreč še danes ponujajo katoli-čanom roko za skupno delo, a samo zato, da lažje dosegaajo svoje brezbožne cilje in da polove katoli-čane v svoje mreže. Zato s komunisti nobene skup-nosti.

Komunizem je otrok svobodomiselstva. Marxu je pripravilo pot svobodomiselstvo in zlasti svo-bodomiselna inteligenca. Dokler torej ne bo obno-va na tem področju, se ne smemo čuditi, da so skoraj pravila moči svobodomiselnih očetov za-jadrali v komunizem.

In bodočnost? Govorjenje o spremembi komu-nističnih ciljev je le prevara. Komunizem spre-minja taktiko, a ne bistva. Strahopetno nedosled-nost zagrešajo oni, ki mislijo, da morajo s komu-nisti tuliti, da si rešijo svojo kožo. Komunizem ne bo zmagal, če se postavimo v borbo proti njemu. Fizični boj je potreben, še bolj potrebna pa je no-tranja obnova ter zlasti izboljšanje socialnih raz-mer za katoličane pa predvsem izgradnja katoliške akcije, ki je na duhovnem področju najboljša orožje proti komunizmu.

Vse te misli razvija v klasičnem slogu Pri-mož Ločnik ter podaja s tem doslej gotovo nai-boljši oris komunizma, njegovega nauka, njegovih ciljev in njegove taktike.

Knjiga ima lično zunanjo opremo ter stane 4 lire. Če bi kdo iz slabega papirja ter iz slabe vezave sklepal na vsebino, bi se gotovo motil. Vsebinska je podana klasično, tehtno in v prijetnem ter lahkem slogu. Naj bi segel po njej sleherni slovenski izobraženeč!

— c. d.

Drobne novice

Koledar

Nedelja, 21. svečana: 1. predpostna nedelja; Irena, devica; Feliks, škof in mučenec.
Ponedeljek, 22. svečana: Petrov stol v Anliohiji; Marijeta Kort, spokornica.
Torek, 23. svečana: Peter Damijan, škof in cerkveni učnik; Romana, devica; Siren, muč.

Novi grobovi

Andrej Pristov. V Ljubljani je v 74. letu umrl g. Andrej Pristov — nadzornik telegrafskih linij v pokoji. Blagega rajnega bodo pokopali v nedeljo, dne 21. svečana ob 4. popoldne iz kapele sv. Andreja na Zalah.

Anton Krmec. Umrl je 1. svečana g. Anton Krmec, star 21 let. Ohranimo ga v lepem spominu.
Stefan Breznik. Umrl je v Berlinu 5. svečana g. Stefan Breznik, posestnik in gostilničar v Pliberku na Koroškem. Pokojni je bil kot zavezen in katoliški Slovenec daleč naokrog znana osebnost. Zapušča poleg žalujejo vdove 6 otrok. Vsi znanci in prijatelji ga bodo ohranili v blagem spominu.

Najrajni sveti Večna Luč! Vsem njihovim dragim naše iskreno sožalje!

Kdor je bral »Slovenčeve« članke s podpisom —d.—, ta bo z velikim zanimanjem segel po knjigi

KOMUNIZEM — Njegov pravi obraz

Cena knjige je 4 lire. — Dobi se v knjigarnah in pri prodajalcih listov.

— Ordinacije v stolnici. Danes, 21. februarja, bo ob 7. zjutraj v stolnici podelil prevzvišeni g. škof subdiakon 24 klerikom.

— Sv. maša zadušnica za pokojnim V. P. Firsovom se bo brala v pravoslavni cerkvi sv. Cirila in Metoda v nedeljo, 21. t. m. ob 11 dopoldne. Vdova in sin pokojnega V. P. Firsova izražata zahvalo vsem prijateljem in znanecem, ki so rajnega spremili na zadnji poti ali sicer počastili njegov spomin.

— Najlepše pozdrave iz mesta Friedrichstal — Stargrad na Pomorjanskem pošilja svojim znanecem in prijateljem naslednji: Premru Franc, doma iz Gruč 3, vodnik II. razreda, Novak Alojz, doma iz Veržaja, vodnik II. razreda Gregurka Martin, doma iz Vrhnike in Skale Franc iz Štor pri Celju. Svojim dragim izrekajo tudi najlepšo zahvalo za poslano zavoje. Istočasno so se imenovali naročili na dnevno izdajo »Slovenca«.

Najbolj hote razveselili sebe in druge, če kupite Gogoljeve »Ukrajinske povesti«!

— Obvestilo. Jezikovne šole posnete na gramofonske plošče po metodi Linquafona so zopet prišle v nekaj izvodih, in sicer za italijanski, angleški in ruski jezik. — Opozorjamo gosp. učitelje modernih jezikov, da si neobvezno ogledajo te učne plošče, katere bi vam bile v veliko pomoč za pravilno izgovorjavo in podučevanje. — Everest, Prešernova ulica 44.

— »Super« čaj ustreza vaši želji po pravem ruskem (kolonialnem) čaju.

— Barometer še vedno visok. V petek je bilo po megli dopoldne lepo in sončno vreme. Dosežen je bil popoldne dnevni temperaturni maksimum +7,8°C, ko je bil prejšnji dan za nekaj stopinj nižji. V soboto je bil jutranji temperaturni minimum —4,5°C. Zjutraj nizka

Zbirka „Naša knjiga“

V torek

i z i d e

znamenito delo francoskega pisatelja in letalca

Exupéryja:

Veter, pesek in zvezde

Prevedel Peter Kosem

Naročniki naj knjigo od torka naprej dvignejo v naši knjigarni

Zal. Naša knjiga

Ljudska knjigarna

v Ljubljani, Pred škofijo št. 5

megla. Barometer je od petka do sobote zjutraj nekoliko padel in je bilo stanje 776,4 mm. — Tekmovalcem za knjižne nagrade, ki jih bo 15. marca določil žreb za pravilno rešitev nagradne uganke v letošnji »Družinski priliki«, svetujemo, naj zaradi prihranka na poštini pošiljajo rešitve v skupinah v enem zavrtku. Priložiti pa je treba za vsak naslov odgovarjajočo nagradni kupon. Kdor se ni kupil »Družinske priliki«, si jo še lahko preskrbi do konca februarja.

Poznati podli komunizem, njegov nauk, njegove cilje in taktiko, je nujnost časa.

Vse to nam nudi v klasičnem slogu brošura

KOMUNIZEM — Njegov pravi obraz

— Prvi letošnji komet, ki sta ga v decembru 1942 med seboj neodvisno odkrili zvezdarni Harvard College Observatory v Cambridgeu (USA) in zvezdarna v Königsbergu, se že po-

Iz dela in življenja - od tu in tam

Z Gorenjskega

Odlikovanja in postavitve železniških uslužbencev. Pred nedavnim so bili na Jesenicah na posebni slovesnosti odlikovani naslednji uslužbeni prometnega urada državne železnice: Anton Klingenberg, železniški inšpektor na Jesenicah, Alfred Torker, železniški inšpektor in predstojnik v Št. Vidu-Višmarje in Heinz Köpke, železniški tajnik in predstojnik v Hrušici. Postavljeni pa so bili: Primož Felsner, predstojnik v Kranjski gori za progovnega mojstra, prav tako sta bila za progovne mojstre postavljena Ivan Kampelj, predstojnik v Boh. Bistrici in Otmar Kofler, predstojnik v Kranju. Ambrož Wölwitsch na Jesenicah je bil imenovan za sprevednika vlakov, Anton Wagner za vlakovodjo, prevzeta v uradniški stalež in postavljena za sprevednika vlakov sta bila Jožef Einberger in Heinrich Weiser. Za kretničarja je bil postavljen Franc Haec. Uradni predstojnik prometnega urada železniški svetnik Jožef Dulpinger je odlikovancem čestital v nagovoru.

Na Brezjah je bilo v nedeljo zborovanje, ki se ga je udeležilo blizu 200 članov. Krajevni skupinski vodja Rindler je z navdušujočimi besedami opisal gigantsko borbo nemškega naroda za bodočo Evropo, borbo, katere sad bodo uživala tudi bodoča pokolenja iz Brezij, Mošenj, Leš in Ljubnega.

Zborovanje kmetov. V šoli v Komendi je bilo oni dan zborovanje kmetov. Kot govornik je nastopil okrožni kmetijski vodja inž. Lipscher, ki je pozival zborovalce k čim večji proizvodnji.

V Litiiji je 6. t. m. bilo sklicano zborovanje, na katerem je nastopil kot govornik okrožni vodja Piltz iz Kamnika. Poveljeval je junaki boja na vzhodu, ki v zgodovini nima primere. Naslednji dan je okrožni vodja govoril še v Kresnicah.

Kamniško žensko na tečaju v Gozd-Martuljku. Pred kratkim je bilo okrožno solanje v stranko vpisanega žensstva iz kamniškega okrožja v pokrajinski šoli v Gozdu-Martuljku. Tega tečaja so se udeležile voditeljice krajevnih skupin in voditeljice odevskov ter prosveto ter sodelavke pri okrožnem vodstvu žensstva. Na tečaju so bila številna predavanja.

Življenje in smrt v Medvodah. V Medvodah je bilo v minulem letu veega skupaj 76 rojstev, med temi 37 dečkov in deklic. V vsem letu je umrlo le 37 domačinov, torej polovico manj kakor se jih je rodilo. Sklenjenih je bilo 25 porok.

S Spodnjega Stajerskega

Razvoj ljudskih knjižnic na Spodnjem Stajerskem. Konec februarja lani je začel stajerski urad za ljudske knjižnice v zvezi z uradom za ljudsko prosveto pri Stajerski domovinski zvezi po skrbnem načrtu urejati nemške ljudske knjižnice na Spodnjem Stajerskem. Po enoletnem delu je že urejenih 225 knjižnic v občinah vseh šestih spodnje-stajerskih okrožij. S tem je opravljeno prvo obdobje dela za ljudsko prosveto. Veega skupaj je urad za ljudske knjižnice poslal lani 40.000 zvezkov, prirejenih za knjižnice in opremljenih s kartotekami in drugimi knjižničnimi potrebščinami na Spodnje Stajersko. Sredstva za to je dal šef civilne uprave, hkrati pa je posredništvo za nemške knjižnice v zamejstvu darovalo Spodnje-stajerski 20.000 izbranih knjig. Število posameznim občinam dodeljenih knjig se je seveda ravnalo po številu prebivalstva. Mariborska mestna knjižnica je bila na primer lani oktobra odprta in je premogla 5000 zvezkov, sedaj je dosegla že 5700 zvezkov, v marcu pa bo narasla še za 1000 zvezkov. Celje premore 4500, Ptuj pa 3500 zvezkov. Druge občine premorejo v svojih knjižnicah od 100 do 600 knjig. Po veod so te knjige le temelj, ki se bo v prihodnjih

slavlja od nas in odhaja morda za vedno v neizmerni svetovni prostor. Nekaj dni ga bo še videti v ozvezdju Velikega voza, celo s prostim očesom, gotovo pa že z manjšim ročnim daljnogledom. Motila bo sprva le lunina svetloba po polni luni. Ta komet ni posebno izredna prikazen. Kaže se nam kot meglica s svetlejšim jedrom, ki je naraslo v svetlosti do sedme velikosti. Komet je razvil tudi rep, ki je bil dolg nad 7 stopinj, kar pomeni v razdalji od zemlje za časa perihelija (prisončja) nad 8 milijonov km, pa z manjšimi pripomočki ga ni bilo videti. Fotografija ga je jasno pokazala. Je razcepljen na dvoje in nitkasto razpreden. Dne 6. februarja je komet dosegel najmanjšo razdaljo od sonca in zemlje, od sonca 207 milijonov km, od zemlje 34 milijonov. Ti podatki so posneti iz poročila vatikanske zvezdarnice. Bil nam je torej bližji kakor Venera v svoji najmanjši razdalji od zemlje. Iz megličaste oblike v tej razdalji moremo sklepati, iz kako tenke tvarine so kometi. Kometova pot gre zdaj, do 1. marca blizu nad srednjo spodnjo zvezdo preko četverkotnika Velikega voza. Pozneje ga bodo mogli zasledovati le večji daljnogledi.

— Nesreče na deželi. Vladimir Čuden, 13-letni zidarjev sinček, si je pri padcu na Dobrovi zlomil desnico. — V Trebnjem je na cesti padel in si zlomil desnico posestnikov sin, 28letni Ivan Anželj.

BERITE IN SIRITE »SLOVENCA«!

letih še povečal. Prav tako bo tudi število knjižnic na Spodnjem Stajerskem še povečano, dokler ne bo zadnja vas premogla svoje knjižnice. Pri ureditvi knjižnic so vse občine pazile, da uredijo knjižnične prostore prijazno in smoteno. Pri izbiri knjig je bila odlična narodnostna vzgoja. Knjige v teh knjižnicah se lahko dele v štiri skupine: 1. pesniške zbirke; 2. dobro pripovedništvo; 3. jezikovno neoporečni sodobni romani in 4. strokovna literatura in poljudno znanstvo iz vseh strok.

Matura na gimnaziji v Mariboru. Na takoimenovani Kernetovkovi višji šoli v Mariboru so imeli 12. matura pod predsedstvom višjega šolskega svetnika Greila. Matura so napravili naslednji: Otmar Bein, Bokzanin Witold, Brišnik Valter, Dermoutz Edita, Felber Ilse, Hofstätter Oskar, Krautinger Otto, Nachtigal Charlotta, Neger Eleonora, Wolf Max, Serer Elfrida, Solgar Ana, Stampah Margareta, Ternik Irma, Thalman Gerhard, Wiesenthaler Franz, Wresener Ana.

Imenovanje dveh vladnih svetnikov. Vladni asesor dr. Albert Faller pri uradu deželnege sveta v Celju in vladni asesor dr. Edwin Wengnerholz pri uradu deželnege sveta v Mariboru sta bila imenovana vladnim svetnikom.

Življenje in smrt v Spodnjem Dravogradu. V lanskem letu se je v občini rodilo 85 otrok. Umrlo pa je 45 oseb.

Najlepše razvedrilo je lepa knjiga! Zato kupite Gogoljeve »Ukrajinske povesti«!

Iz Hrvaške

Najstarejši hrvaški vinogradnik. Dne 2. februarja je praznoval v Krapini 80letnico rojstva profesor Ivan Radič, najstarejši hrvaški vinogradnik in sadjar. Profesor Radič ima za razvoj hrvaškega vinogradništva in sadjarstva velike zasluge ter je obe panogi narodnega gospodarstva stalno pospeševal s številnimi strokovnimi spisi ter s praktičnim udejstvovanjem.

Dvajsetletnica Matice hrvaških gledaliških igralcev. Dne 1. marca bo v Zagrebu slavila dvajsetletnico svojega udejstvovanja tamošnje Maticе hrvaških gledaliških igralcev.

Nabiralna akcija v Varaždinu. Do 1. februarja t. l. so v Varaždinu nabrali 255.000 kun za hrvaško zimsko pomoč.

Zanimiva poroka v Sarajevu. V Sarajevu je bila pred kratkim zanimiva poroka. Pred oltar sta stopila 103 leta stari ženini in 50 let stara nevesta. Ženin se je tokrat poročil v tretjič ter je imel v dosedanjih dveh zakonih 22 otrok.

Za regulacijo Neretve so lansko leto porabili v NDH 30.802.500 kun.

Daruvarska hranilnica (Štedionica) d. d. v Daruvarju je po odobritvi hrvaškega finančnega ministrstva stopila v izvenkonkurzno likvidacijo.

Novo občine. Notranji minister NDH je s svojo naredbo ukinil upravno občino Vojkovec v križevskem okraju ter je namesto prejšnje občine ustanovil novi upravni občin Carevdar in Glogovnica.

Materska zaštita. Med zastopniki NDH in Nemčijo je bil podpisan sporazum, po katerem uživajo vso zaščito, ki jo nudi nemškim materam nemška zakonodaja tudi tiste hrvaške matere in žene, ki so zaposlene v Nemčiji.

Hrvaško zastopstvo v Sofiji. Pred dnevi je odpotovala v Solijo delegacija hrvaške vlade, ki bo v bolgarski prestolnici podpisala z bolgarskim zunanjim ministrom pogodbo o podeljevanju pravne pomoči med obema državama.

Diplome staršem padlih hrvaških prostovoljcev. Prejšnjo nedeljo je v Zagrebu tamošnji nemški vojaški poveljnik general Kossack

razdelil Hitlerjeve diplome med starše padlih hrvaških prostovoljcev na vzhodnem bojišču. Mednarodna razstava pedagoških knjig v Sofiji. Predsednik bolgarskega učiteljskega združenja, profesor Konzulov, je 30. januarja odprl v Sofiji mednarodno razstavo pedagoških knjig, ki so jih dosedaj izdale države, katere so med seboj ideološko in vojaško povezane v borbi proti boljševizmu. Na razstavi je zastopana tudi DNH predvsem z deli, katerih vzgojna tendenca temelji na osnovah državnega nacionalizma.

Iz Srbije

Zanimiva športna prireditve v Belgradu. Belgrajsko dnevno in športno časopisje poroča o zanimivi smuči tekmi, ki je bila dne 17. januarja v Rakovici pri Belgradu. Tekme se je udeležil tudi Slovenec invalid Anton Grošelj, ki je bil rojen leta 1919 na Jesenicah ter je bil daj časa tudi zaposlen pri KID. V zgodnji mladosti je že izgubil levo roko. Pred leti se je s svojo materjo preselil v Kamenico odnosno Krupanj, nato v Valjevo in končno v Beograd, kjer ima sedaj službo. Že doma se je zelo zanimal za šport ter se je predvsem udeleževal v nogometu. Prosti čas je uporabljal tudi za smučanje. V Belgradu je pred kratkim nastopil v športnem klubu SK 1913 (v prejšnji Jugoslaviji) ter se je zelo izkazal kot metlice kopja. Dne 17. januarja letošnjega leta se je v Rakovici pri smučarskih tekmah pridružil tudi ostalim tekmovalcem, med katerimi je bilo več seniorjev, pravih in dobrih smučarjev. Med drugimi sta nastopila tudi Slovenca brata Kavčič in poleg njih še Zlatnar, prav tako Slovenec. Od Srbov so bili znani smučarji Kandić in drugi. Največ izgledov na uspeh je imel Kandić. Toda rezultat je prinesel vsem veliko presenečenje, ker je enoroki Slovenec Grošelj s svojo lepo stisko vožnjo potolkel vse ostale tekmovalce. Grošelj je namreč tekmovalno progo, dolgo 800 m, prevozil v 55,1 sekundi in je prišel prvi na cilj. Vsi ostali tekmovalci in številni gledalci so simpatičnemu slovenskemu športniku, ki je na tej tekmi odnesel prvo zmago, priredili tople ovacije.

Smrt dveh uglednih Valječanov. Belgrajsko časopisje poroča, da sta meseca januarja umrli v Valjevu tamošnji restavratir in bivši podžupan Mihajlo Matić ter tamošnji veletrgovec in izvoznik Dragan Korač. Oba sta bila velika dobrotnika tamošnje slovenske kolonije, kateri sta vedno očevošnje pomagala ter je tudi čisto podpirala. Več Slovencev sta spravila tudi v razne službe, kjer so sedaj preskrbljeni s svojimi družinami.

Aprovizacija po posameznih srbskih mestih. Aprovizacija po posameznih srbskih mestih in večjih krajih, se je v zadnjem času nekoliko zboljšala ter tudi redneje posluje. Tako so n. pr. v večini srbskih mest delili za mesec januar in februarini srbskih mest delili za mesec januar in februar na osebo po 6 kg koruze po 6 dinarjev za kg. Sladkorja so dobili za januar 300 g. Njegova cena je 43 dinarjev za kg v kockah, odnosno 41 za sipo. Olje je po 70 dinarjev. Ljudje so ga dobili po 100 g. Istočasno je aprovizacija delila tudi po 100 g mila, 100 g pralnih praskov. Soli so pa dobili po 750 g na osebo. Ponekod so pričeli ta mesec deliti tudi meso, in sicer po 200 gr na osebo.

Novi tobačne kazenske. Srbska monopolna uprava je nanovo uredila prodajo tobaka med kadičce. V Srbiji so dobili za mesec januar tobačne nakaznice moški od 20. leta starosti naprej, ženske pa od 25. leta, če so res kadičke in so oblasti mogle predložiti tozadevno potrdilo pristojne občine. Kadičci so dobili tobak za cel mesec, in sicer 10 zavitkov cigare ali pa 10 zavitkov rezanega tobaka.

Sportno udejstvovanje v Valjevu. Kakor ostala srbska pokrajinska mesta, je tudi Valjevo v športnem pogledu precej razgibano. Mladina goji vse vrste športa. Največ ljubiteljev ima nogomet. Pa tudi boks je zelo priljubljen, posebno, odkar je prišel v Valjevo nastopati Panta Mitrovič, ki je bil pred vojno zaposlen v Sloveniji ter je služil najprej v Celju, nato pa na Jesenicah pri Kranjski industrijski družbi. V Valjevu je nastopil že ponovno pri boksarskih tekmah ter je premagal več belgrajskih profesionalnih boksarjev, kakor Šišića in Manojloviča.

Preselitev. Pred kratkim se je slovenska kolonija v Valjevu pomnožila za nekaj članov. Iz Kosjerića se je namreč preselil v Valjevo učitelj Jernej Crnko iz Ruš z ženo Zofijo in sinovoma Mladenom in Jernejem. Z njim je prišel tudi njegov stric Anton Novak, ki je star nad 80 let ter je sedaj najstarejši Slovenec v Valjevu. Prav tako je prišel v Valjevo Kristijan Cergoli, ki je bil zaposlen kot ključavničar v Kraljevu.

Samopreskrba Slovencev v Valjevu. Slovenska kolonija v Valjevu je za svoje člane organizirala skupno aprovizacijo, ki dobro funkcionira ter deli med svoje člane vse blago in ostala živila, ki jih je mogoče dobiti na nakaznice. S tem prihrani ljudem precej časa, ker jim ni treba čakati na blago v posameznih prodajalnah. Aprovizacija namreč prevzame za svoje člane skupno vse blago ter ga potem ona sama deli dalje. Tako je aprovizacija nabavila v mesecu decembru in januarju za svoje člane večje količine usnja, sukanca in nekaj tekstilnega blaga. Od živil je preskrbel za svoje odjemalce 600 kg posušenih sliv, 3000 kg krompirja, 250 kg jabolč, 123 kg meze, 100 kg masti ter po 65 kg mila in pralnih praskov. Mesa je imela na razpolago za svoje člane okoli 200 kg. Vrednost nakupljenega in razdeljenega blaga presega 293.000 dinarjev. Aprovizacija prevzema za svoje člane kadičce tudi vse tobak, ki ga dobe na nakaznice.

Drobna ljubljanska kronika

Sobotni živilski trg. Podjetne branjeve na Vodnikovem živilskem trgu zdaj, ko se je dan za precej podaljšal, pričajo za urejevanje svojih zalog na stojnicah še precej popre, kakor pa so imele navado v poznih in hudi zim. Življenje na trgu pa še vedno odliči žela okoli devetih. Sobotni živilski trg je bil navaden. Na veliko izbilo je bilo gorizijske cvetice po maksimalnih cenah. Vsi prodajalci so danes imeli vzorno napisane cene za vsako blago. Na izbiro so bile v soboto na trgu lepe in sočne limone. Povpraševanje po pomarančah se je povečalo. Ljubljanski ljubijo ta lepi žužni sad, ki je zdaj najboljše. Vsakdo se rad resnično poslastika z lepo in rdečo sicilijsko pomarančo. Ker je bil zjutraj še primoren februarški mraz, so trnovske pridelovalke pripeljale in razpostavile svoje zelenjavo in povrtnine v skrbno pokritih kosarjih. Tudi okoliščanke, zlasti iz okolice Dobruške občine, so prinesle na trg razne potrebščine.

Predavanje o higijeni in zdravju. Na tretjem rednem predavanju za slušnike bo predavala o zdravju in higijeni gospa dr. Žilko Jožica in sicer danes, v nedeljo dne 21. febr., ob pol 5 popoldne v dvorani Pokrajinske delavske zveze, Miklošičeva c. 22. Vabijo se vse sluškinje in tudi gospodje in drugi, da se tega predavanja udeležijo. Vstop je brezplačen. Vabi odbor Sindikata hišno gospodinskih poslov.

Zahvala. Elizabetna in Vincenceljeva konferenca v Trnovem se zahvaljuje g. Francu Leskovic za liri 100 — in družini Gomilek-Skof za liri 100 — ki sta jih darovali konferenca mesta venca na grob + gosp. Martina Humeka. Bog povrni!

Društvo »Dom slepih« v Ljubljani so darovali: družina Capek in gospa Maruška

Gregorij namesto venca na krsto pok. gospoda Martina Humeka, liri 150. Gospod Straznar Avgust, trgovina z železnico, Gospo-svelska cesta 2, liri 200. Plemenitim darovalcem najiskrenejša zahvala.

Opozorilo. Frančiškanski oder obvešča svoje občinstvo, da bo prva prihodnja predstava danes teden 28. februarja ob 5 popoldne in sicer bo uprizorjena veseloligra »Ulca št. 15«. Vstopnice se bodo dobile ob četrtku, 25. febr., dalje v trgovini Stigolji. Na to predstavo že danes opozarjamo in vabimo k obilni udeležbi. — Frančiškanska prosveta.

Danes ob 5 popoldne bodo dekleta Dekliškega doma M. Pomočnice, Karlovska c. 22, ponovno uprizorila nad vse zanimivo igro »Ljudmila«. Priporočamo, da si preskrbite vstopnice pravčasno!

Prisrčani ženski, burka v treh dejanjih, bo uprizorjena danes, ob petih popoldne v frančiškanski dvorani. Ob solz se boste nasmajali komičnim zapletjem okoli ženarja iz Amerike, za katerega se poteguje čevljarjeva žena Lenka za svojo hčer Urško, a ga dobi sosedova Cilka. Za vstopnice je veliko povpraševanje. Zato si jih preskrbite v predprodaji pri dnevni blagajni od osme dalje.

Vsi novi naročniki »Knjižice« dobio vse letošnje številke, za nagrado pa še »Dubovi« koledarček 1943, dokler ne poido. — Ljubljanski Narodni teater se na lepe in cenene Knjižice, izhajajo vsak mesec. Naročniki 12 lir Naslove sprejemajo župni uradi, samostanski vratarji, Mladinska založba in uprava na Rakovniku.

V veseloligri »Lazinec«, ki jo je spisal Goldoni, je glavni krivec: mladost in Ljub-

zen. Vsi, ki boste prišli gledati laži, verjamite mi, veseli boste odšli in povedali istim, ki še niso videli zaplete in razpleta laži. Kako? Kaj? Kdo? Rokodelski oder. Petrankova 12. Goldoni: »LAZINEC«, veseloligra, danes popoldne ob 5. Poslušajte se predprodaje dopoldne ob 10 do 12 in dve uri pred pričetkom. Društvena pisarna, Petrankova 12-1, desno.

Ponesrečeni v Ljubljani. Mizarjeva žena, 38-letna Urška Kilarjeva se je močno vsekala v levo pri cepilnici drv. — Zasebnica, 83-letna Jožefa Blakonova si je v sobi, pri padcu zlomila desno nogo. — Hud pes pri upriznitvi Elizabete Klavčarjevo, 24-letno ženo zasebnega uradnika.

Gledališče

OPERA. Nedelja, 21. februarja ob 16: »Thais«. Izven. Cene od 28 lir navzdol. — Ponedeljek, 22. februarja: zaprto. — Torek, 23. februarja ob 17: »Janko in Anka«. — Sreda, 24. febr. ob 17: »Hag in serazja«. Red srede, ob 17: »Masset: Thais. Opera v sedmih slikah. Osobe: Athanasi — Dolničar, suženj — Gregorij, Thais — Heybalova, Krobila — Mlejnikova, Mirtala — Polajnarjeva, Albina — Spanova, Solo pešlejo: Bravničarjeva, Japljeva, Remskarjeva, Kirbos in Pogacar. Dirigent: N. Stritof, režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: inž. P. Golovin, scenografi: A. Gerlovičeva, načrti za kostume: J. Vilfanova.

DRAMA. Nedelja, 21. februarja ob 17:30: »Ljubljano bo dajmo! Izven. Cene od 20 lir navzdol. — Ponedeljek, 22. februarja ob 13: »Snežuljica«, zaključena predstava za Gile. — J. Ogrinec: »V Ljubljano bo dajmo!« veseloligra v treh dejanjih. Osobe: Srebrina, Cesar, Rotija — P. Juvanova, Marica —

Levarjeva, Cene — Starčeva, dr. Snaj — Drenovec, Pavla — Peček, Neža — Rakarjeva, dve prile: Benedikt in Brezgar, Režiser: Milan Skrbinec. Scenografi: inž. E. Franz.

Naznanila

ROKODELSKI ODER. Nedelja, 21. febr. ob 5 popoldne. Goldoni: »LAZINEC«. Opozorjamo na predprodajo vstopnic, ki bo na dan predstave od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrankova 12-1, desno.

RADIO. Nedelja, 21. februarja. 8 Napoved časa Poročila v italijanski. — 8.15 Koncert organista Giovanni Guzzinija. — 11 Prenoš peto maše iz Bazilike Guvina. Oznajenja v Firenzi — 12 Razlaga Evangelija v italijanski (O. G. B. Marino) — 12.15 Razlaga Evangelija v slovenski (O. K. Sekovanič) — 12.30 Poročila v slovenski — 12.45 Lahka glasba — 13 Napoved časa. Poročila v italijanski — 13. Poročila v slovenski. Poveljstva. Oboženihi Sil v slovenski — 13.12 Pisana glasba — 13.40 Operna glasba na plošah — 14 Poročila v italijanski — 14.30 Koncert radijskega orkestra in komornega zhora vodi dirigent D. M. Siljanec. Slovenska glasba — 15 Poročila v slovenski — 17.15 Inž. GORJUP Sergej: Proizvodnje možnosti na Ljubljanskem barju (s poselnim orkom na vrtarstvo in sadjarstvo) — 17.35 Kmetijsko predavanje v slovenski — 17.35 Koncert kvinteta harmonik — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Komorna glasba — 20 Napoved časa. Poročila v italijanski — 20.15 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski — 20.30 Filmsko glasbo izvaja orkester, vodi dirigent Angelini — 21 Simfonični koncert vodi dirigent A. La Rosa Parodi — 22 Predavanje v slovenski — 22.10 Moderne pesmi izvaja orkester, vodi dirigent Zeme — 22.45 Poročila v italijanski.

Ponedeljek, 22. februarja. 7.30 Operetna glasba — 8 Napoved časa. Poročila v italijanski — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenski — 12.45 Klasična glasba — 13 Napoved časa. Poročila v italijanski — 13.10 Poročila v slovenski. Poveljstva. Oboženihi Sil v slovenski — 13.12 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski — 13.40 Operna glasba na plošah — 14 Poročila v italijanski — 14.30 Domovina v vojni — himne in pesmi izvajata orkester in zbor — vodi dirigent Gallino — 14.50 Simfonična glasba — 15 Poročila v slovenski — 17 Napoved časa. Poročila v italijanski — 17.15 Prenoš iz Rimskega gledališča ELISEO: Koncerte organizira Rimska Kr. filharmonična akademija. — Komorni koncert — 18.30 Prenoš javnega simfoničnega koncerta iz dvorane »Union«: koncert vodi dirigent D. M. Siljanec, sodeluje pianist Bojan Adamič — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Lahka glasba — 20 Napoved časa. Poročila v italijanski — 20.15 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski — 20.30 Simfonične priredbe iz filmov: simfonični orkester družbe EIAI vodi dirigent Ferrero — 2

Počasi zdaj le že prihaja spoznanje, da ne gre za Nemčijo ali za os, temveč za Evropo

Sedanj položaj na vzhodnem bojišču — piše poročevalska družba »La Correspondence« — je vzdrnil tiste, ki so bili slabo razpoloženi, ali jim je bilo vsaj vseeno, kako poteka boj za bodočo usodo Evrope. Zlasti v nevtralnih državah zdaj že počasi prihajajo do spoznanja, da v boju z boljševizmom ne gre za Nemčijo ali za Os, pač pa v resnici za vso Evropo. Počasi že razumejo, da

v boljševiški Evropi ne bi bilo nevtralnih »otokov blagostanja«

in da družabni red, ki tvori v veliki večini evropskih dežel temelj socialne zgradbe, ne bo preživel zmage boljševiške Rusije.

Proti takšni reakciji na dogodke, ki se odigrevajo na vzhodnem bojišču, gotova propaganda, ki jo vodijo iz Londona, postavlja trditve, da Velika Britanija in Združene ameriške države ne bi nikdar dopustile popolne zmage Sovjetske zveze. Anglosaksonske države naj bi skupno jamčile svobodo ter politično in socialno varnost evropskih narodov (razen Nemčije in Italije) pred Sovjetsko Rusijo. Ista britanska propaganda pripominja, da je vse to, kar se sedaj dogaja, britanska politika pričakovala. Narodni socializem in boljševizem da se bosta borila toliko časa, dokler nazadnje ne bosta oha s likvidirana. Po tej vojni da niti Nemčija niti Sovjetska zveza ne bo dobila nadvlade nad Evropo. Edini, ki bi bili zmožni urediti evropsko celino, da bosta Amerika in Britanija.

Glavo v pesek, kakor noj

V vseh časih so želeli možje — pripominja k temu »La Correspondence« — ki so v trenutku bližajoče se nevarnosti vtaknili glavo v pesek kakor noj. V pojasnitev, kakšni so ti prostovoljni slepci, se zdi, da je na mestu opozorilo, ki ga je izrekel mož, o čigar veljavi ni mogoče dvomiti. Lord Beaverbrook, ena najpomembnejših osebnosti v Veliki Britaniji, velik Churchillov prijatelj, mož, ki mu Churchill zaupa vse, kar se razgovarja z Rooseveltom, je govoril v zgornji zbornici o angleški politiki do Rusije in o angleških pošiljkah Rusiji, ki

so po mnenju lorda Beaverbrooka še vedno nezadostne. Pozival je lorde, naj se z vsemi silami zavzemajo za to, da bi Anglija poslala v Rusijo več, kakor pa je pošiljala doslej. V svojem odgovoru na nekatere pripombe članov angleške zgoraj zbornice je lord Beaverbrook dejal dobesedno: »Samo bedaki lahko mislijo, da bi bila popolna ruska zmaga lahko nevarna za britanski imperij. Vsak pameten človek v britanskem imperiju bo od veselja poskakoval, ko bo Rusija zmagala in vzpostavila svoje gospostvo nad Evropo.«

Ta Beaverbrookova izjava pa ni osamljen primer. Ameriški list »Washington Times« prinaša članek, ki v njem stoji zapisano dobesedno tole: »Nihče v Združenih ameriških državah se ne bo začudil, če si bo Rusija hotela priključiti dele Poljske, Besarabijo, Moldavijo, Dobružo, Bolgarijo in Jugoslavijo in raztegniti svoj vpliv do Perzijskega zaliva.«

Nek drug ameriški časopis pa piše:

Bela hiša se je naveličala, da bi jo vsakih 20 let vlekli v evropske vrtince

in se ogreva za misel, prepustiti Sovjetski zvezi, da ona ustvari trajen red v Evropi.

Te besede brez dvoma dokazujejo, da so se Amerika in Anglija na eni ter Sovjetska

Rusija na drugi strani sporazumele glede tako imenovane »nove ureditve Evrope po vojni«.

Samo norec lahko misli, da bi v primeru ruske zmage Angleži in Amerikanci mogli prekršiti ta dogovor z Moskvo. Če Nemčija podleže v boju z boljševizmom, to se pravi, če niti najmočnejša vojska na svetu ne more premagati rdeče armade, se ruski val prav gotovo ne bo ustavil pred nekaj angleškimi in ameriški bataljoni. Ni prav nič važno, kaj bi v tem primeru Amerikanci in Angleži radi storili. Odločilno bo dejstvo, da tedaj ne bodo mogli storiti prav ničesar.

Sicer pa Beaverbrookove besede kažejo, — pravi na koncu svojih izjav »La Correspondence« — da v Angliji danes prav tako, kakor vedno prej

ni nobenega čuta odgovornosti za Evropo

Od časov kraljice Viktorije se je Anglija oddaljila od Evrope in od tega časa dalje ni več evropska sila v pravem smislu besede. Vedenje Velike Britanije pojasnjuje njen zemljepisni položaj. Anglija leži na robu Evrope. Celina kot taka, to se pravi, usoda držav in narodov, ki žive na evropski celini, Angležem ni prav nič pri srcu in isto se lahko reče za politični in socialni red. Tudi ta jim ni pri srcu. Republika, monarhija, boljševizem — to je za Angleže vseeno, samo da je celina razdeljena in oslabiljena. Če to stori boljševizem, toliko boljše. Tak je smisel Beaverbrookovih besed. Ob njih bi morali spregledati tudi tisti, ki si še vedno delajo utvare glede pomena angleško-ruskega zavezništva.

Vračanje Turkov z Balkana v domovino

Turčija in Grčija sta bili prvi v zgodovini, ki sta sklenili dogovor o izmenjavi prebivalstva

Eden najzanimivejših pojavov, ki so se odigrali v zadnjih dveh desetletjih — piše dopisnik CE iz Aten — je brez dvoma stalno vračanje Turkov z Balkanskega polotoka v domovino. Že pred revolucijo, ki jo je v Turčiji izvedel Kemal Atatürk, se je turška vlada pogosto morala poleg drugega ukvarjati tudi z vračanjem vrnitve številnih turških beguncev, ki so se bili

v prejšnjih časih naselili po Balkanu, v domovino. Ta njihova vrnitev ni bila samo v interesu beguncem samih, pač pa naj bi koristila tudi turški državi, ki ji gotovo ni vseeno, koliko prebivalstva ima.

Prvi pomembnejši načrt za vrnitev turških izseljencev v domovino

pa je izdelala šele republikanska vlada po krvavih osvobodilnih bojih. Kemal Atatürk je bil tisti mož, ki si je zamislil ta velikopotezen načrt in ga sklenil tudi izvesti. Izseljeni Turki naj bi se po tem njegovem načrtu vrnili v domovino na podlagi dogovora o izmenjavi prebivalstva. Grki, ki so ostali na turških tleh, naj bi se vrnili v Grčijo, Turki, naseljeni v Grčiji, pa v Turčijo. Glavni namen tega načrta je bil, odstraniti iz Anatolije, to se pravi Male Azije, pripadnike grške narodne manjšine, zato pa naj bi se potem vrnili v Turčijo pripadniki turške narodne manjšine na Grškem. To je bila

v vsej zgodovini prva izmenjava prebivalstva med dvema državama. Bila pa je to tudi nadvse modra politična poteza, zakaj na eni strani naj bi zamašila luknje, ki jih je povzročila vojna med turškim prebivalstvom, na drugi strani pa

naj bi enkrat za vselej preprečila nesoglasja med Grčijo in Turčijo.

Leta 1923. je Kemal Atatürk ustanovil posebno ministrstvo za izmenjavo prebivalstva,

ki je začelo takoj z vnetim delom. Po zaslugi te nove ustanove se je še isto leto vrnilo v domovino — kakor pravi poročevalce »CE« iz Aten — 30.239 turških družin oziroma 196.420 oseb. Več so prišli iz Grčije. Približno enako število Grkov pa se je istočasno vrnilo s turškega ozemlja spet nazaj v Grčijo. Naslednje leto se je število Turkov, ki so se vrnili v domovino, še zvišalo in prav tako seveda tudi število Grkov, ki so po dolgi letih lahko spet videli svojo domačo zemljo. Število Turkov, ki so se vrnili, se je dvignilo na 208.886 ljudi, ki so pripadali 52.221 družinam. Tudi tokrat so vsi ti prišli po veliki večini iz Grčije. Konec leta 1924. je bilo veliko izmenjavanje prebivalstva med Grčijo in Turčijo v glavnem končano, vendar pa se je tudi še v poznejših letih to preseljevanja oziroma vračanje v domovino nadaljevalo, čeprav v dokaj manjši meri kot v letih 1923 in 1924. Do leta 1929 se je vsako leto vrnilo v domovino približno še kakšnih 30 do 40 tisoč Turkov.

Medtem pa so v Turčiji ukinili ministrstvo za izmenjavo prebivalstva, namesto njega pa so ustanovili poseben urad pri notranjem ministrstvu. Od leta 1934. dalje so vračanje Turkov v domovino uredili po načelih čim večje koristi, ki bi jih imelo od vrnitve rojakov v domovino turško narodno gospodarstvo. Dočim prvotno niso imeli pred očmi drugega kot le to, da bi svojce, ki so bili v tolikšnem številu raztreseni po tujih deželah, nekako rešili, da se ne bi v tujini poizgubili, so od leta 1934. dalje storili vse, kar se je le dalo, da bi tem svojcem dali novo, boljše eksistenco.

Vsaka družina je dobila svojo hišico

s tremi sobami in hlevom. Dali so ji potrebne poljske orodja in kos zemlje v obdelavo. Čim slabša je bila zemlja, ki jo je kdo dobil, tem več so mu jo dali.

Tako so Turki svoje rojake, ki so se vrnili v domovino, naredili v najkrajšem času za koristne člane narodne skupnosti. Odkar so na ta način podpirali svoje rojake, ki so se oddelili za vrnitev v domovino, ter skrbeli za njihovo človeka vredno življenje, se je začelo vračati v domovino vedno več Turkov tudi iz drugih balkanskih dežel, kakor na primer iz Bolgarije in iz Rumunije. Vsako leto se je vrnilo v Turčijo 30 do 40 tisoč ljudi, leta 1935. pa celo okrog 50 tisoč. Od tega leta dalje pa je to

preseljevanje začelo počasi pometati.

Leta 1939. jih je bilo samo še 21, leta 1940. le 15 tisoč, v letih 1941. in 1942. pa približno 10 do 2 tisoč. Točnih številker sicer še ni na razpolago, vendar računajo, da se je lani in predlanskim vrnilo iz balkanskih dežel morda le nekaj več ko 10 tisoč oseb.

V celoti se je od leta 1934. do danes vrnilo iz Bolgarije 110.000, iz Rumunije pa kakšnih 90.000 Turkov. Turški urad za vračanje turških rojakov v domovino računa, da se bo tudi še v bodočih letih preseljevanje Turkov iz balkanskih dežel v domovino nadaljevalo, čeprav ne v tolikšnem številu kakor v zadnjih letih.

Zadnji »zdihljaji« torpedirane ladje

Zadeta ladja se lahko potopi v različnih legah, najhitrejši konec pa doživi s strelivom natovorjene ladje

Kadar beremo vojna poročila, ki govorijo o potapljanju sovražnikovih ladij, se nam nehoti vsiljuje vprašanje, kako se vendar torpedirana ladja bori s smrtjo. Pri odgovoru na to vprašanje je treba upoštevati naslednje:

Vse je odvisno od tega, kam je bila ladja zadeta, v sprednji, ali v zadnji konec, ali pa v sredino, oziroma v polnoč, kakor pišejo v vojnih poročilih. Odvisno je torej od tega, kam je najprej vdrila voda.

Vzemimo, da je torpedo zadel ladjo v sprednji konec. V tem primeru se najprej začne pogrezati zadeti konec ladje. Voda se počasi pomika čez ladjin krov, nasprotni, nepoškodovani konec ladje pa se vedno bolj dviguje nad morskno gladino. Nazadnje se ladja postavi pokoncu, kar se z drugimi besedami pravi, da je ladja odigrala svojo vlogo. Brž se začne pogrezati navpično v morje. Če je bila v trenutku, ko je bila ladja zadeta, na njej razobešena zastava, opazimo, kako vihra v trenutku potapljanja navpično proti nebu, to pa zaradi vetra, ki nastaja spričo tega, ker iz ladijskega trupa z vso silo uhaja zrak.

Redkokdaj se zgodi, da bi se ladja potapljala v svoji vodoravni legi. Pripeti se to takrat, kadar je dobila luknjo kje v sredini ter zato voda enakomerno zaliva notranje ladijske prostore. V takšnem primeru ladja v svoji vodoravni legi počasi izginja pod morje. Kadar pa torpedo naredi kje v sredini ladijskega trupa izredno veliko luknjo, se lahko zgodi, da

se ladijski trup prelomi in se potem vsak del zase pogreze v morje.

Posebna vrsta ladijske »smrti« pa je tista, kadar se ladja zaradi zadetka vrne. Ladja, ki je dobila luknjo na levi ali na desni strani, se zaradi vdirajoče vode toliko časa nagiba na stran, da izgubi slednjič ravnotežje, se povezne in spodnji del njenega trupa pogleda nad morsk površje. Nekaj časa se v takšni legi še lahko drži na površju, in sicer le toliko časa, dokler voda ne zalije notranji njenih prostorov, potem pa se, čeprav v vodoravni legi, hitro potopi.

Podmorniške posadke, ki so v prejšnji svetovni vojni imele priliko opazovati, kako se torpedirane ladje potapljajo, so pripovedovale, da so v plitvih vodah celo slišale, kako takšna ladja zadena oh dno morja in kako se stro debelo plošče in druge ladijske naprave.

Najhitreje pa se potope tiste torpedirane ladje, ki vozijo strelivo. Smrti boj takšne ladje traja navadno le nekaj sekund. Prav za prav to niti ni več boj, pač pa usoda, ki je pisana... Ladja, ki je natovorjena z razstrelivom, navadno eksplodira, čim je huje zadeta, ter zleti v zrak. Če pa je ladja natovorjena z lahko vnetljivimi snovmi, kakor na primer z oljem, bencinom, drvmi ali kemičnimi izdelki, izbruhne v primeru, če jo zadene sovražna topovska krogla ali torpedo, na njej silovit požar, ki ladjo pri njenem potapljanju zadržuje.

Novi iznajdbi na polju letalstva

Na Japonskem letala z dodatnimi, v Ameriki s steklenimi krili

V eni zadnjih številok smo objavili daljši članek, ki ga je o sovjetskem letalstvu napisal v italijanskem tisku neki Maner Lualdi. Po svojih ugotovitvah, ki jih je podprl s podatki, objavljenimi tudi v tisku Osi sovražnega tabora, prihaja do sklepa, da je rusko letalstvo po številu sicer močno, da pa število samo še daleč ni odločilno za dosego končne zmage. Odločilna da je vojaška izurjenost in bojni duh, ki edini prinaša uspehe. Omenjeni italijanski časnikar piše med drugim tudi, da so ruska letala že precej zastarela, da Rusi nimajo kakšnih posebnih lastnih izumiteljev na tem polju in da so le zvesti posnemalci tujih graditeljev letal. Zato da od ruske strani ni treba pričakovati presenečenj s kakšnimi najodobnejše zgrajenimi letali domače izdelave. Za konec k svojem članku pa Maner Lualdi v dookazu, kako so na primer Japonci iznajdljivi, kar zadeva letalstvo, navaja naslednje:

Nekateri dopisniki s tihomorskega bojišča poročajo, da japonsko letalstvo danes že uporablja pri svojih letalskih nastopih letala, ki imajo tudi še dodatna krila. Išejo, da se takšna letala dosti lažje spuščajo strmo glavo nad sovražnikove cilje in da zaradi dvojnih kril lahko prevažajo dosti več bomb, kakor pa bi jih sicer.

Ko takšno letalo doseže cilj, kamor je bilo namenjeno, ter zmeče bombe, potegne svoja pomožna krila spet nazaj, da ga pri odletu

preveč ne ovirajo in da tako lahko čimprej prileti nazaj na svoje oporišče.

Poročilo ne dodaja nobenih drugih podrobnosti o tej zanimivi novi japonski iznajdbi, zdi se pa, da so doslej to še samo nekaki poskusni poleti, ki pa mnogo obetajo.

Če pa so Japonci res iznašli takšno letalo, gotovo ni več daleč, ko bo povsem rešeno vprašanje graditve takšnih letal, katerih zunanost bo mogoče med poletom spreminjati. S tem vprašanjem so se zlasti Amerikanci mnogo ukvarjali ali vsaj govorili o njem.

V Ameriki so delali poskuse z letalom vrste »Taylor«, letalom, ki bi bilo spleteno iz steklenih vlaken. Vsaj krila naj bi bila iz takšnih vlaken. Pravijo, da so to stekleno tkanino izpostavili za dolo šestih mesecev vplivu zraka in da se ni prav nič spremenila. Takšna letala, pravijo, da so lažja, močnejša in odpornejša proti ognju kakor pa običajna dosedanja letala.

Poleg tega naj bi to najnovejšo ameriško letalo imelo še to dobro lastnost, da se ne napije tako močno zračne vlage, zaradi česar ne postane težje, če je dalj časa v zraku. Toda, kakor rečeno, v Ameriki so s takšnimi steklenimi letali delali šele poskuse, in doslej še ni znano, v koliko so se jim res posrečili.

»Čitaj in širi Slovenca!«

Križanka št. 75

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20				21					22							23		
24				25					26				27				28	
29				30			31					32					33	
34	35		36	37	38		39		40		41		42		43	44	45	
46							47				48			49		50		
51				52						53			54				55	
56				57						58			59		60			

Vodoravno: 1. ruska vladarica, 9. vodna naprava, 16. mešanica, zlitina, 20. sestavina zraka, 21. ukrasni pridevek (tujka), 23. skandinavsko božanstvo, 24. tuje žensko ime, 25. slovaški politik, 26. kmečko orodje, 27. dvoparkljar, 28. slovanska pijača, 29. obravnava (tujka), 30. elektrotehnični izraz, 31. slovenski zemljepisec, 32. drag kamen, 33. matematični izraz, 34. zdravilna rastlina, 37. ravčina, 40. verz, del pesmi, 42. reka na Hrvaškem, 44. mesto na Nizozemskem, 46. pastirska domačnost, vaška priročnost (tujka), 47. žensko ime, 48. čad, 49. starorimski denar, 50. ud družine, 51. Can-karjeva povest, 52. odnosa priprava, 53. afriški ptič, 54. gozdni ptič, 55. letenje, polet, 56. mesto v severni Italiji, 57. mazača, vtriranje, 58. prebivalec Estonske, 59. loščilo, 60. daljava.

Navpično: 1. slovenski znanstvenik (Bajke in pripovedke), 2. grška sveta gora, 3. vrsta mesa, 4. vzhodni krivoverec, 5. nauk o govorništvu, 6. iznajdba, 7. kovaška priprava, 8. pripadnik izumrlega naroda, 9. veronski slikar (1528—1588), 10. del strehe, 11. nepoklonjeni delavec, 12. nemški vladar, 13. del Makedonije, 14. močvirski plin, 15. francoski antropolog (1830—1911), 16. vstajenje, 17. angleški gospodarstvenik (1842—1924), 18. grški

basničar, 19. prelaz med Pesaro in Riminijem, 35. starorimski odličnik, 36. pripadnik izumrlega naroda, 38. ostrivec (tujka), 39. arabski naslov, 40. telo, postava, 41. malik (tujka), 42. del vojskovanja, 43. žensko krestno ime 45. ud družine.

Rešitev križanke št. 74

Vodoravno: 1. otrok, 6. Kserkses, 14. Iberec, 20. rvač, 21. oratar, 22. Azazel, 23. ave, 24. nekatičan, 25. anali, 26. Pan, 27. agonija, 30. kukavica, 32. Jera, 34. Mav, 35. iguman, 37. slučaj, 42. ahat, 44. Enas, 45. rtič, 47. okis, 48. oporoka, 50. njiva, 51. enakost, 52. lepoteč, 53. tokač, 54. tarok, 55. tank, 56. agava.

Navpično: 1. ornament, 2. tveganje, 3. Rakovnik, 4. oča, 5. kot, 6. kroj, 7. Salamina, 8. etika, 9. račun, 10. krak, 11. Sana, 12. Ezav, 13. sani, 14. Iza, 15. Bela, 16. Elija, 17. Ra, 18. Eva, 19. cena, 26. pehota, 28. niva, 29. igrač, 31. Capek, 33. rakev, 36. UTET, 37. skok, 38. list, 39. usta, 40. čoln, 41. jopa, 43. taca, 46. čar, 47. oko, 49. rog.

Nogometno prvenstvo od nedelje do nedelje

V torkovem poročilu o državnem nogomet-prvenstvu smo zapisali, da nosi zastavo spet Livorno. Borba v Rimu ni bila lahka; ugledno moštvo Lazio, čigar napadalno vrsto vodi izkušeni Piola, je napelo vse sile, da bi si zagotovilo vsaj neodločen izid. Ves trud rimske enajstorice pa je bil zaman; 25.000 gledalcev, ki so prisostvovali tekmi, je moralo že v prvem polčasu priznati, da gre Livorno po vsej pravici sloves moštva, ki nosi zastavo. Livorno je zmagal z 0:1 in po premoci v igri bi bila razlika lahko še večja.

Preteklo nedeljo je zlasti presenetila Bologna, ki je odpravila Ambrosiano s 3:1. Znamenje, da je Bologna v sijajni formi. Isto valja seveda tudi za Livorno. Oba junaka preteklo nedelje — Bologna in Livorno — se bosta spogledala danes na igrišču slednjega. Ko je Ambrosiana naletela na Bologna, je morala odločiti zastavo; ali se bo zgodilo tako tudi Livorno? Če ne bi imel Livorno prednosti lastnega igrišča, bi bilo to zelo verjetno; tako pa je bolj verjetno drugo, da si bo Livorno k svojim 29 točkam pripisal še eno ali dve.

Spored 21. kola je tale: Trieste: Triestina Milano, Vicenza: Vicenza — Venezia, Firenze: Fiorentina — Torino, Rim: Roma — Liguria, Genova: Genova — Atalanta, Torino: Juventus Lazio, Livorno: Livorno — Bologna, Milan: Ambrosiana — Bari. Od vodilnih moštev, med katerimi lahko prištevamo prva štiri (glej razpredelnico), je gotovo, da bo Ambrosiana premagala Bari in da bo imela nocoj že 29 točk. Torino in Juventus imata precej močne nasprotnike in je verjetno, da bo prvemu ali drugemu to nedeljo spodletelo.

Za nogometno prvenstvo dunajskega okrožja so odigrali preteklo nedeljo samo dve tekmi. Dunajski SC je premagal WAC s 3:1. FAC pa je odpravil Rapid kar z 7:1. V prvenstveni razpredelnici vodi Dunajski SC z razliko v golih 28:19, sledita pa Vienna in WAC.

TEL. KINO MATICA 33-41

DVA FILMA DNEVNO:
Ob delavnikih ob 14.30 in v nedeljo ob 10.30 »Pustolovci«. Ob delavnikih ob 18.30 in v nedeljo ob 14.30, 16.30 in 18.30 »Krvava obzorja«.

Pustolovci Napeta kriminalna zgodba z varijetetskimi točkami, glasbo in plesom. — Camilla Horn, Ita Rina, Ivan Petrovič.

Krvava obzorja Najsenzacionalnejši film sezone! — Luisa Ferida v vlogi boljševiške komisarke Darja! — Osvaldo Valentini, Rolf Wanka, Valentina Cortese! — Režijska in igralna umetnina!

TEL. KINO SLOGA 87-20

Teško pričakovani in sijoč film je tu: »Prepovedana glasba«
s baritonom Tito Gobbi v glavni vlogi.
Poleg njega: Maria Mercedes, Loredana, Carlo Romano
Predstave od 14.30 ure dalje. Konec ob 20.15

TEL. KINO UNION 22-21

Filmsko delo iz modernega življenja »Zapeljivka«

V glavnih vlogah: Adriano Rimoldi, Dina Saeoli, Carlo Romano in drugi...

PREDSTAVE:
ob delavnikih ob 16 in 18.15; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in ob 18.30

KINO KODELJEVO

Telefon 41-64

Drugi del senzo. filma »Majski piratje«

»Dva tigra«
Massimo Girotti-Alanova

Izvrstna burka najbolj komičnih zapletiljav

»Nezvesti soprog«

Hans Moser, Theo Lingner-Lucie Englich
Predstave: nedelja 14.30 in 17. delavnik 17.30

S. S. Van Dine:

2

Umorjeni Kanarček

Dosedanja vsebina: Za več tednov so padali časopisi načelnika newyorške okrajne uprave Johna F. X. Markhama, ker se njegovemu uradu ni posrežilo dokazati krivdo lopovom, ki jih je policija prijela. Zaradi prehitelje je nastalo v New Yorku lepo število raznih nočnih lokalov, ki so po mnenju policije postali tudi zavetišča in skajališča zločincev. Ko se je zgodil še umor in rop v nekem hotelu in sta bila v zvezi s tem zadržana ustreljena dva policijska agenta, se je Markham odločil, da se bo sam osebno posvetil preiskavi tega zločina. Prav o tem pripoveduje v klubu Vanceju in S. S. Van Dineju.

»Zares lep primer!«, je godrnjal Markham. »Zdaj moram postati celo raziskovalec, ker mi niso zbrali dovolj dokazov, ali vsaj pravih dokazov, da bi bilo mogoče doseči kakšno obsodbo.« Vance je dvignil glavo in se ironično nasmehnil.

»Zdi se mi, da je težava v tem,« je dejal malomarno, »da policija ni izveščana v zakonitih procedurah in se trdovratno oklepa prepričanja, da dokazi, ki morejo zadovoljiti povprečnega človeka, morejo prepričati tudi sodišče. Odvetniki prav za prav ne potrebujejo dokazov. Treba jim je znanstvenih strokovnih izrazov. Možgani normalnega policista pa so preveč razviti, da bi se mogli ujemati s pedantnimi zahtevami prava.«

»Nismo tako daleč,« je ugovarjal Markham, ki se je skušal šaljiti, čeprav je napor zadnjih tednov precej razmaja njegovo ravnotežje. »Če bi ne bilo pravih dokazov, bi se mogle zgoditi velike krivice v škodo nedolžnih. Tudi zločinci imajo pravico, da ga naša sodišča ščitijo.« Vance ja zazelhal.

»Moral bi bil postati pedagog, Markham. Navzven čudovito je, kako si se mogel poglabiti v vse najbolj avtoritativne govorniške odgovore na račun kritike. Kljub temu pa mene nisi prepričal. Gotovo se še spominjaš primera Wisconsin, o ugrabljenem možu, o katerem je sodišče trdilo, da je bil verjetno mrtev. In ko se je končno pojavil živ in zdrav med svojimi znanci, je v zapisnikih še vedno ostala izjava, da je »verjetno mrtev«. Tudi vidno dejstvo, ki ga je bilo mogoče dokazati, da je namreč zares živ, je sodišče smatralo kot postransko stvar, ki ne spada k zadevi. Potem je še zelo nenavaden primer — na katerega prav lahko naletimo v tej lepi deželi — človeka, ki je v eni državi blazen, v drugi pa popolnoma pameten... Priznati moram, da preprost človek tega nikakor ne more doumeti. Tak človek bi menil da je blazen prav tako blazen na enem bregu reke kakor na drugem. Tudi bi bil mnenja, da človek, ki je živ, ni mrtev.«

»Čemu to učeno razpravljanje?« je nekoliko razdraženo vprašal Markham.

»Zdi se mi, da se nanaša prav na tvojo sedanjost zadrego,« mu je mirno pojasnil Vance. »Policisti, ki niso odvetniki, so te spravili v lepo zagato, kajne? ... Čemu neki ne pošlješ vseh policijskih agentov k tujdaritvi?«

»Zares izvrsten svetovalec si!« je odvrnil Markham. »Prav gotovo bi si ne pridobil simpatij svojih rojakov, če bi na njihove kritike odgovoril s tem, da bi jim svetoval, naj ustanovijo na policiji pravne tečaje!«

Tedaj nam ostane samo še Shakespearejeva rešitev: »Usmrtimo vse odvetnike!«

»Kot začetek,« je dejal Markham, »ti lahko povem, da sem sklenil, da bom osebno vodil vse poizvedbe, ki so potrebne v zvezi z zločini, ki izvirajo iz nočnih lokalov. Včeraj sem zbral vse

načelnike svojega oddelka in od zdaj naprej bo izžarevala neposredno iz mojega urada vsa konkretna aktivnost. Poskrbeti si hočem take dokaze kakršne potrebujem, da bom mogel doseči, da sodišče obsodi...«

Vance je počasi vzel cigareto iz skatle in potrkal z njo po naslanjalu svojega stola.

»Tako! Torej hočeš nadomestiti oprostitev krivcev z obsodbo nedolžnega?«

Markham, ki so ga te besede zadele, ga je pogledal.

»Nočem hliniti, da ne vem, kam meriš s svojimi besedami,« je dejal nekoliko trpko. »Vrnili si se k svojemu najljubšemu predmetu o manjvrednosti stvarnih dokazov v primeri s tvojimi psihološkimi teorijami in estetskimi hipotezami.«

»Brez dvoma!« je malomarno pritrdil Vance. »Tvoja vera v materialne dokaze je naravnost razorožujoča. Ob njej umolkne moč razuma. Trepetanj za nedolžne žrtve, ki jih boš zapletel v svoje zakonite mreže. Iz vsakega obiska zabavišča boš naredil strašno tveganost.«

Markham je nekaj časa molče kadil. Kljub živahnemu razpravljanju ta dva moža nista nikdar mogla biti nasprotna drug drugemu. Njuno prijateljstvo je bilo dolgotrajno in utrjeno in kljub različnemu značaju in neenakemu mišljenju, so njuni medsebojni odnosi počivali na trdnem temelju medsebojnega spoštovanja.

Končno je Markham povzel besedo:

»Čemu tako absoluten odpor do vsakega materialnega dokaza? Priznam, da je zaradi njih včasih mogoče zadeti s pravega pota, vendar pa mnogokrat neizpodbitno dokazujejo krivdo. Saj je eden izmed naših najboljših pravnikov dokazal, da tvorijo najbolj zanesljivo podlago, tudi če so le postranski. Neposreden dokaz je zaradi narave zločina le redkokdaj mogoče dobiti. Če bi sodišča

bila odvisna samo od tega, bi večina zločincev bila na prostem...«

»A jaz sem prav imel vtis, da je ta dragocena večina vedno živela svojo neomejeno prostost!«

Markham se ni zmenil za te prijateljeve besede in je nadaljeval:

»Vzemimo naslednji primer: Ducat odraslih ljudi je videlo neko žival, ki je bežala po snegu in trdi, da je to bila kokoš. Nek otrok pa, ki je tudi videl to žival, izjavlja, da je bila raca. Po sledovih v snegu je mogoče dognati, da je bila resnično raca. Ali ni torej jasno, da se je večina ljudi motila?«

»Pustim ti raco!« je brezbržno pristal Vance.

»Hvaležno sprejemam ta dar,« je nadaljeval Markham, »in iz tega izvajam dalje: Ducat ljudi vidi človeka, ki hodi po snegu in prisega, da je bila ženska, medtem ko neki otrok trdi, da je bil moški. Priznati moram, da bi sledovi moških nog v snegu dovolj jasno pričali, da je bil zares moški in ne ženska?«

»Nikakor ne, dragi Justinjan,« je ugovarjal Vance in počasi stegnil nogo: »razen če bi mi ne mogel dokazati, da ima človek bolj razvite možgane kakor raca.«

»Kaj imajo tukaj opraviti možgani?« je nestrpno vprašal Markham. »Nikdar nisem slišal, da bi možgani bili v zvezi s stopinjami v snegu.«

»Gotovo ne s sledovi, ki jih je pustila raca. Prav pogostokrat pa so možgani v zvezi s sledovi, ki so jih naredile človeške noge.«

»Me hočeš poučevati o antropologiji, o darvinistični prilagoditvi ali o metafiziki?«

»Nikakor ne,« ga je pomiril Vance. »Govorim le o preprostem dejstvu, ki se naslanja na ugotovitve...«

Danes dopoldne ob 9

bo otvoritev Hermesovega reprezentančnega turnirja

Agilni igralci namiznega tenisa se bodo spet zbrali danes dopoldne ob 9 v športni dvorani pri Mikliču, kjer bodo začeli s turnirjem klubskih reprezentantov. Spored današnjega tekmovanja, ki bo trajalo do poldanske ure, smo že objavili. Najvažnejša srečanja bodo naslednja: Bogataj — Poženel, Bogataj — Strojnik A., Poženel — Strojnik R., Šubert — Bogataj ter igra med obema bratoma Strojnikoma, med Alešem in Romanom. Prijatelji namiznega tenisa bodo lahko motrili igre naših najboljših igralcev. Športni odsek Hermesa, ki prireja ta turnir, bo poskrbel za nov način seznanjanja gledalcev s podrobnostmi tekmovanja, pa tudi za to, da bodo gledalci ločeni od igralcev. Turnir se bo odvijal tri nedelje po vrsti; danes bodo odigrali prvi del, 28. t. m. bodo nadaljevali, 7. marca pa zaključili zanimivo tekmovanje predstaviških ekipin ljubljanskih klubov.

Šport v kratkem

250.000 otrok do 10. leta starosti se udeležuje redne telovadbe v nemških telovadnih društvih. Doslej je ustanovilo 3500 društev posebne oddelke za najmlajši narsčaj.

E. Villaplana je postavil v Barceloni nov državni rekord v hoji na 30 km. S svojim najnovejšim uspehom se je povzpel Villaplana med najboljše pešce na svetu. 30 km je prehodil v 2 urah 34 min. 51,7 sek. Svetovni rekord v tej panogi atletike ima Schmidt iz Hamburga z znakom 2:30:35,6.

V visokih Tatrah so priredili Slovaki svoje državno prvenstvo v smučanju. Prireditvi je prisostvoval tudi minister vojske general Carlos. Najboljši med tekmovalci klasične kombinacije je bil Slang. V teku na 18 km se je uvrstil med najboljše, v skokih pa si je z rezultatom 45 in 45,5 m zagotovil državno prvenstvo.

O dobrih plovskih časih poročajo iz danškega mesta Aarhusa. V plavanju na 100 m pro-

sto je zmagała Nathansenova s časom 1 min. 6 sek., na 200 m prosto pa Harupova z 2 min. 24,8 sek. Obe znanke sta zelo blizu svetovnim rekordom. Ragnhilde Ilvegerjeve ni bilo na teh tekmah; in če bi bila, je vprašanje, če bi bila prva.

Mednarodna zveza za dviganje uteži je potrdila nov svetovni rekord, ki ga je postavil Madžar Jenoe Ambrozi v obojročnem potegu z znakom 109 kg. Kakor znano, pripada Ambrozi lahjemu razredu težkoatletov.

IGARAVATTI SEMENTI S.A., PADOVA

Sementi di Ortaggi, Foraggi ecc.
Semena za zelenjavo, krmila itd.

Chiedere offerte. — Zahtevajte ponudbe.

OKVIRJE Wolfova 4 KLEIN

Naročajte
SLOVENC
najcenejši
slovenski dnevnik

PO VAŠI ŽELJI
VAM IZDELA

KNJIGOVEZNIKA LJUDSKE TISKARNE

V LJUBLJANI
KOPITARJEVA 6/II

CENE SO SKRAJNO NIZKE! POSLUŽITE SE JIH!

V svoji ertalni raz-
ne poslovne knjige.
ako niso že v zalogi.
Istotako izvrši tudi!

Vsa druga knjigo-
veška dela posebno
razne vezave v raz-
nih velikostih od pre-
prostih do razkošnih
oblik v vseh barvah.
Posebni oddelki za
izdelovanje damskih
torbic, ženskih torbic
in sličnih, pasov, de-
arnic, kovčkov in
drugega usnjenega
galanterij. blaga

Vam nudi te pred-
mete vedno v lepih,
okusnih in modernih
oblikah vsaki čas.

Vam nudi veliko izbiro
piano harmonik

IZDELO-
VALNICA
HARMONIK
FLEISS JOSIP
LJUBLJANA
BLEIWEISOVA 35

POVEST PILOTA STEFANA

73.

V kleti sem pobral dragocenosti, ki so se mi zdele največ vredne, v majhen zaboj. Tudi zapisnik sem vzel s seboj. Nato pa sem zaboj odnesel k letalu, ga dobro privezal in ga potegnil v trup. To bo pač lep »spomin« na moje trpljenje in —? srečno vrnitev.

74.

Zadnjo posodo bencina sem odnesel v letalo. Vzel sem s seboj še kompas in zemljevid, ki sem ju staknil v pilotovi torbi. Skoraj sem si bil svest uspeha. Stori sem, kar sem mogel. Če bi le točno vedel, kjer se nahajam.

Jordan Jovkov:

Razsodba

Začudenje Bistričanov se je takoj spremenilo v godrnjanje.

»Ta čitak!« je pa znorel!« je besno zavpil nekdo. »Glejte ga, glejte, kam je krenil!« — je vpil drugi. Bolj ob strani pa se je nekdo široko in glasno režal:

»Ha, tako, Mustafa! Hahaha! Le še tako naprej! Hahaha.«

Bil je Danail. Stvar je potekala po njegovem okusu in bil je zadovoljen.

Hrumenje med kmeti je naraščalo, a Tokmakčija je stopal kar naprej enako samozavestno in široko. Tik za njegovimi petami so se hodili sodniki in eden izmed njih je bil nekaj zapisoval na listek. Tokmakčija se je spustil navzdol k vozovom. Tam je stala Marijina hči in ga gledala. Ko je bil že malo mimo nje, je dvignila glavo in zapčila pogled vanj. Pod tem pogledom in pod pogledi kmetov, ki so v veliki gručah hodili za njim, je Tokmakčija hodil naprej kakor neopazen junak, ki se izpostavlja toči krogel. Hodil je, dokler mu niso rekli dovolj. Hrušč med kmeti je za kratko zamrl in nenadno znova zakipel.

Ko je razvidel, da je prost, je Tokmakčija brez obotavljanja stopil k svojemu vozu. Šel je mimo Saafet Mola, toda bolnik ga ni opazil; ležal je na vozu, zavil v rjuhe, in njegove mrzlične oči, dva oglja sredi voščene obraza, niso gledale Tok-

makčija ali kmetov, ampak so srepo in nepremično buljile v docela drugo smer — tjakaj, kjer je stal njen voz.

Tisti trenutek so prišli ponj. Ali Saafet Mola ni mogel hoditi, zato so ga pobrali z vozom vred. Ali zato, ker mu je bolezen zmešala pamet, ali iz neskončnega zaupanja v Tokmakčija, ali pa iz katerega drugega vzroka, Saafet Mola je pokazal tisto črto, po kateri je malo pred njim hodil Tokmakčija.

Tokmakčija je že sedel na vozu daleč od sodnikov in trušč jeznih kmetov se je daval za njim, kakor breznica čebel v ulju. Polotila se ga je nekaka mrzlica, oči so se mu blestele, bilo mu je lahko in veselo pri srcu. Istočasno pa je neke v globini duše čutil topo in nejasno bolečino. Nekaj mu je pritiskalo na mozeg in ni se mogel usta viti ob kakih določeni misli. Eno mu je jasno plaval pred zavestjo: žejna, peklenska in neutolajljiva žejna; zavoljo nje so mu trepetale roke in vse telo, pred očmi pa mu je nenehno migotala v omari v hiši skrita steklenica žganja. S pravim sladostrastjem je mislil Tokmakčija, kako bo prizel ustnice na grlo steklenke in pil, pil...

Rustem, priča vsega, kar se je pred kratkim pripetilo, se je obrnil proti dedu in ga, smehljajoč se, hudomušno pogledal. Ta predznaki posmehovalni pogled je razkalil Tokmakčija, da se je zadril: »Konje glej, neprediprav ti! Voli, ker sva se zakasnila.«

Ne dolgo zatem pa je v novem prilivni veselja, ki mu ni vedel vzroka, zavpil Rustemu:

»Zapoj kaj; Rustem! Zapoj kaj lepega.«

Ne da bi počakal na odgovor Rustema, ki se

ni niti obrnil, se je Tokmakčija zagledal na polja. To pot so mu oči obvisle na nekem vozu, ki se je bil spustil po drugem pobočju tistega hriba, kjer se je vršila sodbja, in se je premikal počasi, tako počasi, da se je zdelo, kakor da stoji na mestu. Eden izmed konj je bil bel, drugi črn — to ee pravi Saafet Molov voz. »Moral bi ga pogledati,« je pomislil Tokmakčija, »moj prijatelj je, vrhu tega bolan.« In zapove Rustemu, naj počene na ono stran.

Tokmakčija se je zdavnanji sešel s Saafet Molom in nehotje je poskal besede, ki naj mu jih reče. Pozdravi in povpraševanje po zdravju je minilo prirečno in gladko, kakor na pamet naučena naloga. A pri moji veri, da ga je bolnik brez odloga povprašal: »Zakaj si napravil tako?« To vprašanje, ki ga je sam polagal Saafet Molu v usta, je Tokmakčija zmedlo. Poiskal je dokazila, ki bi mu jih moral dati, začutil je vso težo svojega početja in kakor da se je prvič zavedel samega sebe. »Alah! Alah! je zajekal, »kaj sem storil!«

Stegnil se je in pogledal naprej: Saafet Molov voz je bil že daleč. »Velik grešnik sem,« si je mislil Tokmakčija in pograbilo ga je resnično sovražstvo do samega sebe, »žganje pijem, ne držim prisrge, lažem... Lažem, lažem kot poslednji ciganj. Ko pa je nanažal najtežje očitke, ki si jih je mogel naprtiti, se je nenadno razdrzil in začutil potrebo, da se zaščiti in opraviči. Predvsem ga je pograbila jeza na Saafet Mola, ki se mu je zdel zdaj najhujši sovražnik. »E, dobro,« mu je Tokmakčija je odgovarjal v mislih, »lah sem, grešnik sem... A ti? Ali nisi pokazal iste meje?« Zdrznil se je, pomislil trenutek in v mislih mu je kakor

blisk šinil strašen sum. »Ali ni tudi on?«, ee je vpraševal Tokmakčija. Spomnil ee je, kakšen pogled je igral v Saafet Molovih mrzličnih očeh, ko je šel mimo njegovega voza. In zdaj mu je postalo čisto jasno, da je ta zanesen in od vseh proč obrnjen pogled bil uprt tja, kjer je med razpreženimi vozovi bila ona — Marijina hči! Tokmakčija je tudi sam jasno videl to žensko. Visoka in zastavna je stala sama poleg voza in gledala naravnost nanj, ko je korakal po meji. V njegovi duši je ponovno zavnel klarinet in zagledal je ono — drugo Marijo. Miloba mu je navdala srce, zajelo ga je spet prejšnje veselje in ne samo da ni čutil najmanjšega kešanja, ne samo da ni videl, da je napravil greh, ampak ee mu je zdelo, da je ravnal najbolj prav in da je tako moral biti.

Približali so se Saafet Molovemu vozu in šele zdaj je Tokmakčija mogel razbrati, da se ta ne premika, ampak da stoji na mestu. Samo voznik je stopil dol in nekaj popravil. Njegov obraz je bil plašen in zaskrbljen.

»Kako je Molu?« vzklikne čilo Tokmakčija. Možak ni odgovoril. Samo sklonil se je in odgrnil rjuho: Saafet Mola je ležal vznok, obraz mu je bil voščeno blede, oči zaprte, roke sklenjene na prsih in trde. Bil je mrtev. Toda na posinjenih in na pol odprtih ustih mu je tičal blag, blažen, smehljaj. Tokmakčija je prepaden gledal ta smehljaj, ki mu je zdaj odkril strašno in neumisljeno resnico.

Skotil je z voza in ee obrnil na tisto stran neba, kjer vzhaja sonce in kamor bodo ob sodnem dnevu potovale sence umrlih. Zavihal si je rokave in se pripravil na molitev.

(Konec)